
“We are confused”

Turvapaikanhakijoina Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kokemuksia kuntaan
kotoutumisesta ja suomen kielen oppimisen merkityksestä

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lahdensivu, syksy 2014

Emma Nurmi-Matongo

HÄMEENLINNA
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvatusta

Tekijä	Emma Nurmi-Matongo	Vuosi 2014
Työn nimi	”We are confused” -Turvapaikanhakijoina Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kokemuksia kuntaan kotoutumisesta ja suomen kielen oppimisen merkityksestä	

TIIVISTELMÄ

Tämän laadullisen opinnäytetyön tavoitteena oli teemahaastatteluin selvittää, mitä asioita turvapaikanhakijoina Suomeen saapuneet maahanmuuttajat olivat kokeneet kotoutumisen kannalta merkityksellisinä muutettuaan vastaanottokeskuksesta kuntaan ja mikä merkitys suomen kielen opiskelulla ja oppimisella on ollut maahanmuuttajien kotoutumiseen.

Suomen Punaisen Ristin ylläpitämä Lammin vastaanottokeskus on toiminut vuodesta 2009 ja sen perustehtävänä on huolehtia lakisääteisesti turvapaikanhakijoiden sosiaali- ja terveystalvuluista, majoituksesta, työ- ja opinto-toiminnan järjestämisestä ja muusta ohjauksesta sekä neuvonnasta turvapaikkaprosessin aikana. Lammin vastaanottokeskuksessa on kahden vuoden ajan kehitetty suomen kielen opetusta SPR Hämeen piirin SKYOPE-hankkeen kanssa. Hankkeen tavoite on yhtenäistää suomen kielen opetus vastaanottokeskuksissa ja sen toteuttama opetustoiminnan suunnitelma on tarkoitus ottaa valtakunnallisesti käyttöön.

Haastattelujen perusteella kuntaan kotoutumisen alkuvaiheessa merkityksellistä oli maahanmuuttajien henkinen hyvinvointi, suomalaisten asenteet ja suhtautuminen sekä yleinen ilmapiiri. Suomen kielen oppimista pidettiin välttämättömänä edellytyksenä elämään Suomessa. Suomen kielen opiskelu vastaanottokeskuksessa oli koettu hyväksi ja tärkeäksi, mutta sitä olisi toivottu enemmän. Suomen kielen oppimisen ajateltiin vaikuttavan suomalaisiin tutustumiseen sekä opiskelupaikan tai töiden saamiseen.

Maahanmuuttajien kuntaan kotoutumisen sujuvuutta tulee lisätä tulevaisuudessa paljon. Kielenopetusta tulee kehittää yhdistämällä sitä vahvemmin työelämään, jotta maahanmuuttajien tie osaksi yhteiskuntaa helpottuu.

Avainsanat Maahanmuuttajat, kuntaan kotoutuminen, suomen kieli, vastaanottokeskus

Sivut 33 s. + liitteet 5 s.

HÄMEENLINNA
Degree Programme of Social Services
Sociopedagogical Education

Author	Emma Nurmi-Matongo	Year 2014
Subject of Bachelor's thesis	"We are confused" – Experiences of Immigrants about Intergrating to Municipality and the Meaning of Learning the Finnish Language	

ABSTRACT

The aim of this qualitative Bachelor's thesis was to interview immigrants who had arrived to Finland as asylum seekers in order to find out which factors they had experienced as meaningful when moving from the reception centre into the municipality. The aim was also to examine the role of studying and learning the Finnish language in the integration process.

Lammi Reception Centre is administered by the Finnish Red Cross and it has operated since 2009. The basic task of Lammi Reception Centre is to take care of statutory social and health services, accommodation, work and study activity and other needed guidance for asylum seekers during their asylum process. For two years, Finnish language teaching has been developed in Lammi Reception Centre by SKYOPE project. The aim of the project is to unify the Finnish language teaching in all reception centres in Finland.

According to interviews, meaningful things in integrating to municipality were the psychological wellbeing of immigrants, the attitudes of Finnish people and the common atmosphere. Learning the Finnish language was considered an essential requirement for a life in Finland. The Finnish language teaching in Lammi Reception Centre was found good and important during the asylum process, but there should have been more of it. Learning Finnish was thought to have an effect on getting to know Finnish people and finding studies or work.

The smooth integration of immigrants to municipalities needs to be increased in the future. Finnish language teaching needs to be developed by combining it more to workplaces in order to enable easier integration to the society for the immigrants.

Keywords Immigrants, integration to municipality, Finnish language, Reception Centre

Pages 33 p. + appendices 5 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	MAAHANMUUTTO SUOMESSA.....	2
2.1	Maahanmuuton historiaa Suomessa 1990-luvulle.....	2
2.2	Maahanmuutto Suomessa 1990-luvulta tähän päivään	3
2.3	Pakolainen, maahanmuuttaja, turvapaikanhakija	4
3	MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA.....	6
3.1	Kotoutuminen Suomeen.....	6
3.2	Kunnan kotoutumispalvelut maahanmuuttajille.....	7
3.3	Monikulttuurinen vai rasistinen Suomi	9
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	10
4.1	Opinnäytetyön tausta ja työelämäyhteys.....	11
4.2	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys.....	12
4.3	Opinnäytetyön tavoitteet	13
4.4	Aineistonhankintamenetelmänä teemahaastattelu.....	13
4.5	Aineiston analyysi.....	15
4.6	Eettisyys ja luotettavuus.....	16
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	18
5.1	I see the life that people got and... Kaunis maa.....	18
5.2	We are confused	20
5.3	I want to learn the language. I need it.	21
5.4	After the language I'm thinking working.....	23
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	25
7	POHDINTA.....	30
	LÄHTEET	32

Liite 1	Kirje haastateltaville
Liite 2	Teemahaastattelun runko

1 JOHDANTO

Maahanmuuttoon liittyvät tutkimukset ovat tällä hetkellä ajankohtaisempia kuin ehkä koskaan aiemmin. Maahanmuutto on lisääntyvä ilmiö Suomessa ja vuonna 2030 arvellaan Suomessa asuvan jo puoli miljoonaa ulkomaalais-taustaista. Maahanmuuttajien taustat voivat olla hyvinkin erilaisia ja maahanmuuttoa tapahtuu monesta eri syystä.

E erityisen ajankohtaista on tutkia maahanmuuttajien kuntaankotoutumista, sen onnistumista ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Maahanmuuttajien korkea työttömyys on haaste yhteiskunnassamme ja siihen tulee löytää ratkaisuja. Työtä arvostavassa ja verovarolla pyöritettävässä hyvinvointiyhteiskunnassa työllistyminen on usein onnistuneen kotoutumisen ja hyvän elämän tähtäin ja jopa ehto.

Opinnäytetyössäni tutkin turvapaikanhakijoina Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kuntaan asettumista ja kotoutumista vastaanottokeskuksesta pois muuttamisen jälkeen. Tutkin myös, millaisia kokemuksia maahanmuuttajilla on suomen kielen opiskelusta vastaanottokeskuksessa ja sen jälkeen kunnassa ja millaisia ajatuksia heillä on suomen kielen oppimisesta osana kotoutumista. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli myös kartoittaa turvapaikanhakijana Suomeen saapuneen polkua kotimaasta vastaanottokeskuksen kautta kuntalaiseksi.

Tutkimukseni on laadullinen ja aineistonkeruumenetelmänä käytin teema-haastatteluja, jotka tein työn tilaajan valitsemille maahanmuuttajille. Työn tilaajana toimi Lammin vastaanottokeskus, joka halusi saada tietoa entisten asiakkaidensa kuntaan kotoutumisen onnistumisesta ja heidän suomen kielen oppimisestaan vastaanottokeskusaikana ja sen jälkeen. Lisäksi vastaanottokeskuksen työntekijöitä kiinnosti, millaisen pohjan vastaanottokeskuksen opintotoiminta oli antanut maahanmuuttajille suomen kielen opiskeluun.

Teoriaosuuden ensimmäisessä osiossa käsittelen maahanmuuttoa Suomeen eli kerron maahanmuuton historiasta ja avaan käsitteitä maahanmuuttaja, turvapaikanhakija ja pakolainen. Toisessa teoriaosuuden osiossa käsittelen maahanmuuttajia Suomessa, eli selvitän käsitteitä kotoutuminen ja monikulttuurisuus sekä kerron kuntien osuudesta ja velvollisuuksista maahanmuuttajien kotouttamisessa.

Tutkimukset tulokset -pääluvussa käyn läpi maahanmuuttajille tekemiäni haastattelujen tuloksia. Tutkimus antaa tietoa vastaanottokeskukselle, kunnille sekä maahanmuuttajien opetusta, ohjausta ja koulutusta järjestäville tahoille maahanmuuttajien kuntaan kotoutumiseen ja suomen kielen opiskeluun liittyvistä tarpeista ja toiveista.

2 MAAHANMUUTTO SUOMESSA

Jopa 3,1 prosenttia maailman väestä on arvioitu olevan maahanmuuttajia vuonna 2010. Paitsi että muuton määrä, myös muuton luonne on muuttunut. Valtioita ei voi enää jakaa yksinkertaisesti maastamuuttomaihin, maahanmuuttomaihin tai kauttakulkumaihin, vaan monet valtiot ovat kaikkea samanaikaisesti. Lisääntynyt globaali liikkuvuus koko ajan pienenevässä maailmassa pakottaa kaikki valtiot, kansainväliset toimijat sekä kansakunnat etsimään ratkaisuja ja toimivuutta vaihtuviin väestörakenteisiin ja muutoliikkeeseen. (Martikainen, Saukkonen & Säävälä 2013, 13–14.)

Suomi oli pitkään sivussa kansainvälisestä muuttoliikkeestä sijaintinsa, pienen väestönsä sekä kansantaloutensa vuoksi ja oli vuosikymmenien ajan selkeästi muuttajien lähtömaa enemmän kuin vastaanottajamaa. Pikkuhiljaa kylmän sodan päättymisen jälkeen maahanmuutto Suomessa on kasvanut, vaikkakin yhä Suomen maahanmuuttajamäärät ovat pieniä verrattuna muihin Euroopan maihin. (Martikainen ym. 2013, 13–14.)

Suomeen muutetaan monista eri syistä. Parisuhde suomalaisen kanssa, perheen yhdistäminen, työt ja toimeentulo, opiskelu, pakolaisuus tai turvapaikan hakeminen voivat olla syitä muuttaa Suomeen. Muuttoliikkeen seurauksena suomalainen yhteiskunta ja samalla itse suomalaisuus ovat monikulttuuristuneet ja muuttuneet. Kansainvälistyminen ja maahanmuutto ovat aiheita, jotka usein herättävät kaikkialla maailmassa paljon voimakkaita reaktioita ja poliittista keskustelua. Näin on käynyt myös Suomessa. (Martikainen ym. 2013, 14.)

2.1 Maahanmuuton historiaa Suomessa 1990-luvulle

Muuttoliike Suomeen alkoi joskus noin 17 000 vuotta sitten, kun jääkausi loppui ja ihminen pystyi levittäytymään Keski- ja Pohjois-Eurooppaan jään suluttua. Esi-isiemme Suomeen muuttamisen jälkeen muuttoliike on yleensä suurimmaksi osaksi suuntautunut Suomesta pois, eli Suomi on usein ollut lähtömaan asemassa. Viimeisten 150 vuoden aikana arvelaan noin 1,3 miljoonan suomalaisen jättäneen kotimaansa. (Martikainen, Saari & Korkiasaari 2013, 23–26.)

1800-luvulla Suomesta muutettiin vilkkaasti Amerikkaan muiden eurooppalaisten lailla ja 1900-luvulla toisen maailmansodan jälkeen monet suomalaiset muuttivat työn perässä Ruotsiin. Kaiken maahanmuuttokeskustelun ja kritiikin kannalta voikin olla vähän erikoista, että suuri osa Suomeen saapuneista maahanmuuttajista on koko ajan ollut Suomesta lähteneitä ja heidän jälkeläisiään, eli niin kutsuttuja paluumuuttajia. Ulkomaalaisten maahanmuuttajien määrä on kasvanut pikkuhiljaa vasta 1900-luvulla ja enemmän kylmän sodan päättymisen jälkeen. (Martikainen ym. 2013, 26.)

Ulkomaalaisten määrä laskettiin ja kirjattiin Suomessa virallisesti ensimmäisen kerran vuonna 1920, jolloin heitä oli noin 24 500. Luvun uskotaan kuitenkin olevan liian pieni ulkomaalaisten todelliseen määrään nähden,

sillä tuohon aikaan kirjaaminen ei ollut niin järjestelmällistä ja tiukkaa. Pakolaisia Suomeen saapui merkittäviä määriä ensimmäisen kerran ensimmäisen maailmansodan ja Venäjän vallankumouksen jälkeen. Pakolaisia tuli kymmeniä tuhansia ja suurin osa heistä oli Venäjältä vallankumousta paenneita inkeriläisiä, pietarinsuomalaisia, itäkarjalaisia tai varakkaita venäläisiä tehtaanomistajia tai aatelisia. (Martikainen ym. 2013, 35.)

1920-luvun loppuun mennessä pakolaisten määrä Suomessa väheni ja maasta muutti pois enemmän ihmisiä kuin sinne saapui. Seuraava isompi muuttoaalto oli toisen maailmansodan sytyttyä, jolloin Suomeen tuli tuhansittain pakolaisia Virosta ja Inkeristä. Näistä pakolaisista monet palautettiin Neuvostoliittoon jo toisen maailmansodan loppuvaiheessa. Sodan loputtua 430 000 suomalaista pakolaista Neuvostoliitolle luovutetuilta alueilta tuli asuttaa muille alueille Suomessa. (Martikainen ym. 2013, 36.)

Ulkomaalaisten muuttaminen Suomeen oli vähäistä toisen maailmansodan päättymisen jälkeen ja heidän määränsä vakiintui noin 10 000 maahanmuuttajaan aina 1990-luvun alkuun asti. Tilastot tuolta ajalta eivät kuitenkaan ole täysin luotettavia, sillä 1952 astui voimaan pohjoismaiden välinen passivapaus, jolloin pohjoismaalaisten tilastointi oli käytännössä mahdotonta. 1970-luvulta 1980-luvulle kuitenkin siirtolaisuuden tase oli Suomelle hyväksi, sillä paluumuuttajia saapui pääosin Ruotsista parinkymmenen vuoden aikana yli 100 000 henkilöä. Tulijoita oli tuolloin enemmän kuin lähtiöitä ja Suomen talous oli nousussa. (Martikainen ym. 2013, 36–37.)

2.2 Maahanmuutto Suomessa 1990-luvulta tähän päivään

1990-luvulta alkaen ulkomaalaiset maahanmuuttajat alkoivat olla huomattavasti merkittävämpi ilmiö Suomessa kuin paluumuuttajat. Mutta kuitenkin tästäkin huolimatta 1990-luvulla ja 2000-luvulla hyvin merkittävän maahanmuuttajaryhmän muodostivat inkerinsuomalaiset, joille presidentti Mauno Koivisto antoi julkisen lupauksen 1990-luvun alussa saapua Suomeen paluumuuttajastatuksella. Noin 30 000 inkerinsuomalaista ja suomalaista syntyperää olevaa muutti Suomeen kahdenkymmenen vuoden aikana. (Martikainen ym. 2013, 37.)

Liittyttyään Euroopan Unioniin, Suomi joutui hyväksymään melko vapaan liikkumisen yhteisön sisällä ja muuttamaan maahanmuuttopolitiikkansa käytäntöjä Euroopan Unionin mukaisiksi. Euroopan Unioniin liittymisen jälkeen Suomeen on saapunut yhä enemmän ja helpommin paitsi jo aiemmin saapuneita pakolaisia, turvapaikanhakijoita ja aviopuolisoita, myös opiskelijoita ja työvoimasiirtolaisia. Maahanmuuttajien määrä onkin kasvanut vuosina 1990–2010 nopeasti ja vuonna 2010 maahanmuuttajien osuus väestöstä oli jo 3,1–4,6 prosenttia, riippuen luokitellaanko maahanmuuttajiksi ulkomailla syntyneet, ulkomaan kansalaiset sekä vieraskieliset, eli joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. (Martikainen ym. 2013, 37–38.)

Vuonna 2010 noin 65 prosenttia Suomen maahanmuuttajista oli kotoisin jostain Euroopan maasta, 20 prosenttia oli lähtöisin Thaimaasta, 9 prosenttia tuli Afrikasta ja 7 prosenttia jostain muualta maailmasta. Suurimmat maahanmuuttajaryhmät tänä päivänä ovat Venäjän ja Viron alueilta sekä Ruotsista. Keskikokoisia maahanmuuttajaryhmiä ovat muiden muassa Intiasta, Thaimaasta, Kiinasta, Irakista, Somaliasta, Saksasta, entisestä Jugoslaviasta ja Turkista tulleet maahanmuuttajat. (Martikainen ym. 2013, 28.)

2.3 Pakolainen, maahanmuuttaja, turvapaikanhakija

Suomeen saapui pakolaisia ennen 1970-lukua lähinnä Neuvostoliiton alueilta ja Venäjälle toisessa maailmansodassa menetetyiltä alueilta. 1973 Suomeen saapuivat ensimmäiset kauempaa maailmasta tulleet pakolaiset, jotka olivat chileläisiä ja heitä tuli Suomeen viiden vuoden aikana melkein kaksisataa henkilöä. 1979 Suomessa käynnistettiin järjestelmällinen pakolaisten vastaanotto ja tuolloin ensimmäiset 100 vastaanotettua pakolaista tulivat Vietnamista. Ensimmäiset afrikkalaiset pakolaiset saapuivat Somalian sisällissodan sytyttyä 1990-luvun alussa, Balkanilta Jugoslaviasta saapui pakolaisia koko 1990-luvun ajan ja 2000-luvulla pakolaisia alkoi saapua muista sotaa käyvistä maista, kuten Afganistanista ja Irakista. (Martikainen ym. 2013, 37.)

Suomeen saapuneet ja saapuvat pakolaiset ovat joko kiintiöpakolaisia, turvapaikanhakijoita tai perheen yhdistämishojelman kautta tulleita (Räty 2002, 18). Yhdistyneiden kansakuntien Geneven pakolaissopimuksessa vuonna 1951 pakolaisuus on määritelty seuraavasti: ”Pakolainen on henkilö - - jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, eikä voi saada suojelua omassa maassaan tai hän oleskelee kotimaansa ulkopuolella sekä mainitun pelkonsa tähden on haluton tai kykenemätön turvautumaan kotimaansa suojeluun ja tarvitsee siksi sopimuksen mukaista kansainvälistä suojelua.” (Räty 2002, 16). Yksilötasolla pakolaisuuden syytä on kuitenkin joskus vaikea määrittellä sopimuksen mukaisesti. Yhtä hyvin pakolaisuuden syy voi olla humanitääriin kriisi kotimaassa, kuten esimerkiksi nälänhätä tai sotatila, tai syynä voi olla myös jokin vallitseva ympäristöongelma tai luonnonkatastrofi. (Räty 2002, 16.)

Usein pakolaiskriisin takana on pitkäaikaisia ongelmia ja ristiriitoja, jotka ovat johtaneet nykyisiin poliittisiin ja taloudellisiin epävakaisuuksiin. Poliittinen epävakaisuus on usein periytyntä siirtomaa-ajoilta. Siirtomaat jätettiin välittämättä luonnonrajoista tai etnisten ryhmien asuinsijoista ja niihin siirrettiin isäntämaan hallintokulttuurin mukainen hallintojärjestelmä. Siirtomaiden itsenäistyessä 1970-luvulle tultaessa, tuli aika kehittää niihin omat hallintojärjestelmänsä, kun usein siirtomaa-ajan hallintojärjestelmän ylläpito ei enää siirtomaavallanpitäjien poistuttua onnistunut. Sekava hallintotilanne antoi oivia tilaisuuksia vallankaappauksille ja diktatuurille. (Räty 2002, 16–17.)

Kiintiöpakolaiset valitaan selvittämällä perusteet oleskeluluvan myöntämiselle UNHCR:ltä saatujen asiakirjatietojen sekä maahanmuuttoviraston johdolla suoritettavien haastatteluiden perusteella, jotka toteutetaan pakolaisleireillä tai UNHCR:n paikallistoimistoissa. Näihin haastatteluihin osallistuvat myös suojelupoliisin edustajia sekä kotoutumisen asiantuntijoita. Oleskeluluvat myönnetään kiintiövalintamatkan jälkeen pakolaiskiintiössä otettaville pakolaisille. Suomi on varannut joka vuoden kiintiöstä kymmenesosan hätätapauksille, eli henkilöille, joiden sijoittamisen pakolaisjärjestö UNHCR on arvioinut olevan kiireellinen. Valinnat kiireelliseen sijoitukseen Suomi tekee UNHCR:n asiakirjojen perusteella. (Maahanmuuttovirasto 2014c.)

Kiintiöpakolaiset eivät asu vastaanottokeskuksissa, kuten turvapaikanhakijat, vaan maahan saapuessaan heidät sijoitetaan suoraan kuntaan, joka on päättänyt vastaanottaa pakolaisia. Kuntien haastava tehtävä on palvella sekä kotouttaa kielitaidottomat ja usein kauankin leiriolosuhteissa asuneet pakolaiset. (Räty 2002, 19.)

Eduskunta päättää vuosittain, kuinka monta kiintiöpakolaista Suomi sitoutuu ottamaan. Kiintiöpakolaisten määrä on ollut vuodesta 2001 750 henkilöä (Maahanmuuttovirasto 2014a). Kiintiöpakolaisina on viime vuosina saapunut Kongon demokraattisen tasavallan kansalaisia Ruandasta, afganistanilaisia Iranista, irakilaisia Syyriasta ja Jordaniasta sekä myanmarilaisia Thaimaasta (Maahanmuuttovirasto 2014b).

Turvapaikanhakija hakee turvapaikkaa saavuttuaan kotimaastaan tai jostain ei-turvalliseksi luokitellusta maasta. Suomi on velvollinen käsittelemään kaikkien turvapaikanhakijoiden hakemukset, kuten kaikki YK:n pakolais-sopimuksen allekirjoittaneet maat. YK:n pakolaissopimus turvaa palauttamiskiellon periaatteellaan, ettei ketään turvapaikanhakijaa saa palauttaa tai karkoittaa alueelle, jossa hänen vapauttaan tai henkeään uhataan uskonnon, kansalaisuuden, rodun, poliittisen mielipiteen tai johonkin yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen takia. (Makkonen & Koskenniemi 2013, 61–62.)

Vuonna 2011 voimaan astunut Laki kansainvälistä suojelua hakevien vastaanotosta (746/2011 1:1 §; 1:3 §; 1:5 §) säätää turvapaikanhakijoiden vastaanottopalveluiden järjestämisestä, viranomaisten tehtävistä, ilman huoltajaa turvapaikkaa hakevien lasten edustamisesta ja kustannusten korvaamisesta. Lain tavoitteena ja tarkoituksena on yhdenmukaistaa eri vastaanottokeskusten palvelujen tarjontaa, huomioida entistä tarkemmin lasten etu ja turvata huolenpito sekä toimeentulo ihmiskaupan uhreille, kansainvälistä suojelua hakeville sekä tilapäistä suojelua saaville.

Maahanmuuttovirasto on vastuussa turvapaikanhakijoiden vastaanottoon liittyvistä käytännön ohjauksesta, suunnittelusta ja valvonnasta ja vastaa myös ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjaamisesta. Valtion vastaanottokeskusten toimipaikoista, perustamisesta ja lakkauttamisesta vastaa sisäasiainministeriö, ellei vastaanottokeskus ole yksityinen. (Makkonen & Koskenniemi 2013, 75.)

Turvapaikkahakemuksen käsittely kestää tilanteesta riippuen joistain viikoista jopa 4–5 vuoteen. Yleensä ensimmäinen päätös tulee viimeistään parissa vuodessa ja mikäli se on kielteinen, hakija voi valittaa siitä. Turvapaikanhakijat asuvat vastaanottokeskuksissa päätöstä odottaessaan ja kansainvälisen sopimuksen mukaan Suomen tulee huolehtia hakijoiden perustointitulosta hakemuksen käsittelyajan. Oleskeluluvan saatuaan turvapaikanhakija luokitellaan pakolaiseksi ja hänet sijoitetaan asumaan pakolaisia vastaanottavaan kuntaan. (Räty 2002, 18–19.)

Kansainvälisen sopimuksen mukaisesti Suomeen oleskeluluvan saanut pakolainen saa oleskeluluvan myös aviopuolisolleen sekä alaikäisille lapsilleen. Samoin alaikäinen lapsi voi tuoda Suomeen alaikäiset sisaruksensa sekä vanhempansa. Perheenyhdistämishjelmalla halutaan pyrkiä takamaan ydinperheen yhdessä olemisen ja asumisen mahdollisuus. Myös iäkkäille sukulaisilleen, joita kohtaan oleskeluluvan saaneella pakolaisella on elatusvelvollisuus, voi perheenyhdistämishjelman kautta saada oleskeluluvan Suomeen. Ydinperhemääritelmän vaihtelevuus monissa maissa voi joskus vaikeuttaa perheenyhdistämishjelman toteutumista. Toisissa maissa ja kulttuureissa perheessä voi elää naimattomia sukulaisia, kuten tätejä tai setiä, serkkuja tai muita sukulaislapsia. (Räty 2002, 20.)

3 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA

Vuoden 2012 lopulla Suomessa asui noin 260 000 ulkomaista syntyperää olevaa henkilöä. Vuodesta 2007 alkaen nettomaahanmuutto, eli maahanmuuton ollessa suurempi kuin maastamuuton, on ollut merkittävämpää Suomen väestönkasvulle kuin luonnollinen väestönkasvu. Vuonna 2050 maahanmuuttajataustaisia on arvioitu olevan Suomessa noin miljoona henkilöä. Maahanmuuton aiheuttama väestövaikutus on siis todella merkittävä yhteiskunnalle tämän hetken Suomessa. (Söderling 2013, 19–20.)

Koska maahanmuutto on kasvava ilmiö, tarvitaan Suomessa entistäkin enemmän toimivaa maahanmuuttopolitiikkaa. Lisäksi tarvitaan kotoutustoimenpiteiden ja palveluiden tutkimista, kehittämistä ja yhteistyötä niin politiikan, kuntien, kolmannen sektorin toimijoiden kuin kaikkien kansalaistenkin taholta.

3.1 Kotoutuminen Suomeen

Kotoutuminen on miellyttävä, positiivinen ja turvallisen kuuloinen käsite. Kotoutuminen ei kuitenkaan ole helppo prosessi kenellekään, ei niille jotka tulevat maahanmuuttajina Suomeen vapaaehtoisesti työn, opiskelun tai perhesiteen vuoksi, eikä myöskään niille, jotka päätyvät uuteen maahan pakolaisina tai turvapaikanhakijoina. Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä uuden kotimaansa kansalaiseksi. Tavoitteena on saada maahanmuuttaja työelämään ja osalliseksi yhteiskuntaan, kuitenkin säilyttäen samalla omaa kulttuuriaan ja kieltään. (Himanen & Könönen 2010, 50.) Miten hyvin nämä tavoitteet saavutetaan, riippuu paljon kuntien tarjoa-

mista kotouttamispalveluista ja niiden saavuttavuudesta sekä laadusta, kolmannen sektorin antamasta tuesta ja tietenkin maahanmuuttajajyksilöistä itsestään.

Maahanmuuttajien Suomeen kotoutumisen edistämiseksi ja monikulttuurisen Suomen aikaansaamiseksi on olemassa lain alaista palveluohjausta Suomeen eri syistä saapuville maahanmuuttajille ja lisäksi tarjolla on kolmannen sektorin tarjoamia tukipalveluita ja vapaa-ajan aktiviteetteja. Minttu Rätyn (2002, 47) mukaan monikulttuurisessa yhteiskunnassa eri kulttuurit ja niiden edustajat elävät tasa-arvoisessa asemassa keskenään ja elävät kaikkia yhteiskunnan jäsenien oikeuksia kunnioittavassa vuorovaikutuksessa. Ei voida olettaa, että eri maista, kulttuureista, lämpötiloista, olosuhteista ja elämäntilanteista tulevat ihmiset vain kasataan yhteen ja monikulttuurisuuden aate sekä kotoutuminen tapahtuvat itsestään.

Isona vaikuttimena kotoutumisen onnistumisessa on myös yhteiskunnan ja sen kansalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin. Suomessa tarvitaan tutkimusta maahanmuuttajuudesta ja maahanmuuttajien kotoutumisen onnistumisesta. Yhtä lailla tarvitaan tutkimustietoa ihmisten maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvistä asenteista. Tutkimustiedon avulla voidaan tarjota ja tuoda esiin positiivisia ja rakentavia asioita yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tutkimustietoa ja tutkijoiden osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun tarvitaan mediassa ja tiedotusvälineissä, jotta faktat, tulokset ja tilastotiedot eivät jää suurotsikoiden ja negatiivisen maahanmuuttokeskustelun varjoon. (Söderling 2013, 20–21.) Nykyaikana myös sosiaalinen media ja internetin avoimet keskustelupalstat ovat vaaravyöhyke virheellisen tiedon levittämiseksi ja negatiivisten luulojen sekä asenteiden julkiselle ilmaisemiselle ja kannatukselle.

3.2 Kunnan kotoutumispalvelut maahanmuuttajille

Maahanmuuttajan polku osaksi Suomen yhteiskuntaa on pitkä ja kivinen. Jokainen maahanmuuttaja saa nykyään Suomeen oleskeluluvan saatuaan niin sanotun integraatiokoulutuksen, joka sisältää erilaisia kotouttamista edistäviä palveluja ja toimintoja, kuten suomenkielen kurseja ja koulutusta, työharjoittelujaksoja ja ohjausta. (Willhelmsson 2010, 59.)

Maahanmuuttajien kotouttamisessa olennaista olisi integraation henkilökohtaistaminen ja henkilön aiemmin hankkiman osaamisen tunnistaminen sekä hyödyntäminen hänen opinto- ja työpolkuaan suunniteltaessa. Alkuvaiheen suomen kielen koulutus ja suomen kielen oppiminen eivät yksinään riitä, vaan maahanmuuttajan Suomeen mukanaan tuoma kokemus ja osaaminen täytyy yhdistää hänen mahdollisiin koulutuksiinsa ja ammatinharjoitusmahdollisuuksiinsa Suomessa. Olennaista on myös Suomen yhteiskunnan toimimisen, koulujärjestelmän, kulttuurin ja palvelujärjestelmän ymmärtäminen. (Willhelmsson 2010, 59–60.)

Mikäli maahanmuuttajan integraatiokoulutus järjestetään puutteellisesti tai suunnitellaan huonosti ottamatta huomioon yksilöllisiä seikkoja, maahan-

muuttaja voi päätyä pyörimään paikalleen valmentavaan koulutukseen, ilman pääsyä eteenpäin. Tämä johtaa tietenkin pitkittyneeseen työttömyyteen ja mahdollisesti taloudellisiin ongelmiin tai mielenterveyden ongelmiin, kuten masennukseen. (Willhelmsson 2010, 59–60.)

Kunnat ovat vastuussa käytännön kotouttamistyöstä alueilleen muuttaville maahanmuuttajille. Kunnat päättävät itse ottavatko pakolaisia asukkaikseen, mutta esimerkiksi työn, opiskelun tai avioliiton kautta kuntaan muuttavat maahanmuuttajat ovat myös oikeutettuja kunnan järjestämään kotouttamistyöhön. Kuntaan asumaan asettuvat maahanmuuttajat ovat oikeutettuja kaikkiin kunnan normaalipalveluihin ja lisäksi pakolaisina kuntaan saapuvat maahanmuuttajat saavat kotouttamispalveluina ensiasunnon, tulkkipalvelut ja kotoutumistuen. (Räty 2002, 140.)

Pakolaiset saavat vapaasti muuttaa toiselle paikkakunnalle halutessaan, mutta tällöin joutuvat järjestämään asuntonsa itse. Kaikilla maahanmuuttajilla, riippumatta Suomeen muuttamisen syystä, on oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja kotouttamispalveluihin kolmen vuoden ajan siitä päivästä lähtien kun on muuttanut pysyvästi asumaan Suomeen. (Räty 2002, 140–145.)

Laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010 2:6 §; 2:7 §; 2:9 §; 2:10§) säädetään maahanmuuttajien kotoutumista edistävästä toimenpiteistä. Kotoutumista edistävät toimenpiteet ja palvelut kuuluvat kunnan järjestämiin peruspalveluihin sekä työ ja elinkeinohallinnon tarjoamiin palveluihin. Maahanmuuttajalle tulee antaa tietoa hänen velvollisuuksistaan sekä oikeuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Lain mukainen maahanmuuttajan alkukartoitus tehdään työ- ja elinkeinotoimistossa, jossa arvioidaan maahanmuuttajan työllistymis- opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä muut kotoutumista edistävät tarvittavat toimenpiteet ja palvelut.

Kotoutumissuunnitelma tulee tehdä kolmen vuoden kuluessa ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeiden rekisteröimisestä. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, mikäli hän on lain mukaan todettu työtön työnhakija tai siinä tapauksessa jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Myös muussa tilanteessa olevalle maahanmuuttajalle voidaan tehdä kotoutumissuunnitelma, jos hänen on alkukartoituksessa arvioitu tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisensa edistämiseksi. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä maahanmuuttajan, kunnan sekä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 2:11 §; 2:12 §; 2:13§.)

Laissa on määritelty sekä kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston että maahanmuuttajan oikeudet ja velvollisuudet kotoutumissuunnitelman suhteen. Kunnan ja Työ- ja elinkeinotoimiston täytyy aktiivisesti tarjota maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman mukaisia palveluja sekä toimintoja ja maahanmuuttajan taas on noudatettava suunnitelmaansa ja osallistuttava suomen tai ruotsin kielen opetukseen sekä muihin sovittuihin palveluihin.

Kotoutumissuunnitelmansa mukaisiin toimenpiteisiin ja palveluihin maahanmuuttaja saa työmarkkinatukea tai toimeentulotukea tilanteensa mukaan. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 2:17 §; 2:19 §.)

3.3 Monikulttuurinen vai rasistinen Suomi

Kun eri ryhmien välisiä käyttäytymiseroja lähdetään selittämään, käytetään sellaisia käsitteitä kuin kulttuuri ja etnisyys. Kulttuuri on ihmisen elämäntilasta erottava tekijä, ihmisen tarve, halu ja taito tehdä taidetta ja tieteitä sekä käyttää kommunikoinnissa kieltä. Kulttuuri on ympäristöstä ja kasvatuksesta opittu käyttäytymismalli. Kulttuuri edustaa pysyvyyttä ja perinteitä, mutta kuitenkin se muuttuu ja kehittyy koko ajan. (Räty 2002, 44–45.)

Etniseksi kutsuttu ryhmä mielletään usein vieraaksi ja enemmistöstä poikkeavaksi. Etnisyys on ihmisen tai ryhmän tapa jäsentää itseään toisiin joko objektiivisesti tai subjektiivisesti. Objektiivinen ulottuvuus etnisyydessä sisältää ulkoisesti havaittavat piirteet, kuten biologiset tekijät, kielen, uskonnon ja yhteisen alkuperän. Subjektiivinen ulottuvuus tarkoittaa yksilön samaistumista johonkin ryhmään ja tuntemusta ryhmään kuulumisesta. (Räty 2002, 44–45.)

Monikulttuurisuus on tämän päivän muotisana ja sen merkityksistä voidaan esittää monia mielipiteitä. Minttu Räty (2002, 46) kuvaa monikulttuurisuuden olevan erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista, yhteisesti sovittuja rajoja ja pelisääntöjä sekä tasa-arvoa niin yksilöiden kuin kulttuurienkin välillä. Monikulttuurisuuden perusajatuksena on turvata vähemmistöille oikeus heidän omaan kulttuuriinsa sekä kieleensä. Himanen ja Könönen (2010, 64) kyseenalaistavat monikulttuurisuuden käsitteen: ”Monikulttuurisuus on länsimaisen liberaalin itsepetoksen muoto.” Heidän mukaansa länsimaisen liberaalin kohdatessa mielestään vastenmielisen tai kauhistuttavan perinteen, jossa on kulttuurisesti muutakin kuin ruokatottumukset ja musiikkityyli, siirtyy puhe kaikkia koskeviin universaaleihin sääntöihin.

Monikulttuurisuus sitoo maahanmuuttajan leimaavasti oman kulttuurinsa edustajaksi, huolimatta siitä, samaistuuhan hän siihen vai onko se syy hänen pakenemiseensa. Länsimainen kulttuuri ei ole meille länsimaissa varttuneille vain kulttuuri muiden joukossa, vaan se ajatellaan universaalina totuutena arvojen suhteen. Kulttuurien esilletuomisen hyväksytyt muoto ovat markkinat ja tapahtumat musiikkiesityksineen ja eksoottisine ruokineen. Tällöin kulttuuri on erotettu maahanmuuttajista länsimaisille sopivaan muotoon, eli kulutusmahdollisuudeksi. (Himanen & Könönen 2010, 64–65.)

Rasismi on yhä edelleen läsnä yhteiskunnassamme ja sen kanssa joutuu elämään suuri osa Suomeen asettuvista maahanmuuttajista. Rasismi Suomessa ilmenee mielestäni enemmänkin tietämättömyytenä ja kulttuurirasismina. Kyse ei ole toisenlaisen ihmisen alentamisesta eläimen tasolle, ihmisyyden viemistä, vaan ennemminkin juuri vieraan karsastamista. Suomi on pieni maa pienellä väestöllä, meillä on myös huomattavissa selkeää oman edun sekä omaisuuden puolustamista ja mustasukkaista ylpeyttä omasta yhteiskunnasta.

Monet ajattelevat, että ulkomaalaiset tulevat tänne elämään meidän rahoilla, vievät vuorotellen meidän naiset tai miehet tai sitten tulevat tänne ilmaisen koulutuksen ja hyvän terveydenhuollon perässä. Monissa Afrikan ja Aasian maissa ei edes tiedetä mitä rasismi tarkoittaa, sillä vaikka erilaisuutta on, se näyttää lähinnä länsimaisena vaurautena eikä sitä kukaan karsasta vaan päinvastoin sitä tavoitellaan oman aseman heikkouden vuoksi. Kyseessä on siis eriarvoisuus, ei rasismi.

Kaartinen (2004, 32 & 113) jakaa rasismin avoimeen rasismiin ja piilorasismiin. Piilorasismia on se, kun henkilö ei tavallaan itsekään ymmärrä olevansa rasistinen tai ei näe omia ajatuksiaan ja kommenttejaan rasistisina, vaan pitää niitä yleisinä totuuksina. Piilorasistista on myös kertoa täysin hyväksyvänsä ja ymmärtävänsä, jopa ihailevansa erilaisia kulttuureja ja tapoja, mutta olevansa kuitenkin sitä mieltä, että mustien paikka on heidän omalla maaperällään.

Piilorasismia ilmenee ja viljellään ihmisten puheissa melko yleisestikin. Esimerkiksi henkilön aloittaessa mielipiteensä sanoin: ”En ole mikään rasisti, MUTTA...” Tämä ei tietenkään automaattisesti tarkoita, että lausetta käyttävä henkilö on piilorasisti, mutta vastaava lauseen aloitus mahdollistaa henkilön ilmaista omiin arvoihinsa perustuvan oman totuutensa. Piilorasismi on avointa rasismia hankalampi kitkeä pois kansakunnasta, sillä jo sen näkeminen ja tunnistaminen on hankalaa. Piilorasismi saattaa myös muuttua hyväksyttäväksi ja sitä myötä totuudeksi, mikäli sen annetaan kukoistaa esimerkiksi mediassa. (Kaartinen 2004, 32.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimukseni aihe syntyi omasta mielenkiinnostani monikulttuuriseen työhön. Opinnäytetyöni tilaajana toimi Suomen Punaisen Ristin Hämeen piirin Lammin vastaanottokeskus, jossa suoritin hallinnon työharjoitteluni. Tutkimustehtävänäni oli yksilöhaastatteluin saada selville, mitä asioita turvapaikanhakijoina Suomeen saapuneet maahanmuuttajat ovat kokeneet elämässään kotoutumisen kannalta merkityksellisinä siirtyessään oleskeluluvan saamisen jälkeen vastaanottokeskuksesta kuntaan ja mikä merkitys suomen kielen opiskelulla ja oppimisella on ollut maahanmuuttajien kotoutumiseen ja yhteiskuntaan kiinnittymiseen.

Toteutin laadullisen tutkimukseni haastatteleamalla teemahaastattelulla kuutta Suomeen turvapaikanhakijana saapunutta maahanmuuttajaa, jotka olivat oleskeluluvan saamisen jälkeen muuttaneet vastaanottokeskuksesta kuntaan. Litteroin haastatteluaineiston ja työstin sitä laadullisen analyysin mukaan teemoitellen.

4.1 Opinnäytetyön tausta ja työelämäyhteys

Maahanmuuttotyö ja monikulttuurinen työ ovat kiinnostaneet minua opintojeni alusta lähtien. Toimin suomen kielen kerhojen tuntiohjaajana Hämeenlinnan maahanmuuttopalveluiden monikulttuurityössä ja suoritin molemmat työharjoitteluni maahanmuuttotyössä, syventävän harjoittelun Vanajaveden opiston kotoutumiskoulutuksessa ja hallinnon harjoittelun Lammin vastaanottokeskuksessa. Toimin myös silloin tällöin Settlementin vapaaehtoistoiminnan kuvioissa ja minua kiinnostaa linkittää näitä kaikkia yhteen ammatillisesti kentällä.

Viimeisimpänä lisänä kaikkeen tähän verkostoitumiseen tuli Lammin vastaanottokeskuksen puolelta ehdotus, että tekisin heille harjoitteluni lisäksi myös opinnäytetyöni. Aihekin tuli suoraan vastaanottokeskuksen työntekijöiltä. He olivat usein miettineet, että mitä heidän entisille asiakkailleen kuuluu ja miten elämä on heitä kantanut vastaanottokeskuksesta lähdettyään, eli oleskeluluvan saamisen ja kuntaan muuttamisen jälkeen. Suurin osa entisistä asiakkaista muuttaa pois Lammilta, eikä heitä enää sen jälkeen enää näe.

Suomessa on tällä hetkellä 20 vastaanottokeskusta. SPR Lammin vastaanottokeskus on Suomen Punaisen Ristin Hämeen piirin ylläpitämä ja sen toiminta perustuu SPR Hämeen piirin ja Maahanmuuttoviraston väliseen sopimukseen. Hämeen piiriin kuuluu Lammin lisäksi Mänttä- Vilppulan vastaanottokeskus ja Tampereella sijaitseva yksityismajoitusyksikkö. Lammin vastaanottokeskus aloitti toimintansa 23. maaliskuuta 2009, eli se juhli juuri 5- vuotissyntymäpäiviään tänä vuonna. (Toimintakertomus 2013, 1.)

Ollessani työharjoittelussa Lammin vastaanottokeskuksessa, sain melko selkeän kuvan sen tämän hetkisestä toiminnasta pääpiirteittäin. Lammin vastaanottokeskuksessa on tällä hetkellä 125 asiakaspaikkaa ja asiakkaina on myös keskuksen ulkopuolella majoittuvia henkilöitä. Majoitustiloja asiakkaille vuokrataan Hämeenlinnan kaupungin asunnot osakeyhtiöltä eri puolilta Lammin keskustaa. Työntekijöinä Lammilla toimivat Lammin ja Mänttä-Vilppulan johtaja, apulaisjohtaja, sosiaalityöntekijä, sosiaali-ohjaaja, terveydenhoitaja, suomen kielen ohjaaja-opettaja, kaksi SKYOPE projektityöntekijää sekä neljä ohjaajaa, joiden työhön kuuluvat ohjaus, neuvonta ja majoitus sekä kerhotoiminnan suunnittelu ja ohjaaminen.

SPR Lammin vastaanottokeskuksen perustehtävänä on huolehtia lakisääteisesti turvapaikanhakijoiden sosiaali- ja terveystalvasta, majoituksesta, työ- ja opintotoiminnan järjestämisestä ja muista tarvittavasta ohjauksesta ja neuvonnasta turvapaikkaprosessin aikana. Lammin vastaanottokeskus toimii noudattaen Suomen Punaisen Ristin peruseriaatteita, jotka ovat inhimillisuus, tasapuolisuus, puolueettomuus, riippumattomuus, vapaaehtoisuus, ykseys sekä yleismaailmallisuus. Asiakkaiden lakipalvelut turvapaikkaprosessiin liittyvissä asioissa ovat vuoden 2013 alusta alkaen kuuluneet Oikeusaputoimistolle. Asiakkaiden viranomaisasioiden sekä muiden tilanteiden tulkkauksen on myös lakisääteistä järjestää. (Toimintakertomus 2013, 1–

2.) Lammilla asiakkaita pyritään myös aktivoimaan erilaisen kerhotoiminnan avulla. Taidekerho ja perhekerho järjestetään viikottain, naisten- ja miestenkerhot kuukausittain.

Perustehtävien lisäksi Lammin vastaanottokeskuksessa on kahden vuoden ajan kehitetty suomen kielen opetusta SPR Hämeen piirin SKYOPE-hankkeen kanssa. SKYOPE-hankkeen tarkoitus on yhtenäistää suomen kielen opetus kaikissa vastaanottokeskuksissa. Laissa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta (746/2011 3:13§) määritellään vastaanottopalveluihin kuuluvan majoitus, sosiaalipalvelut, vastaanotto- ja käyttöraha, terveydenhuoltopalvelut, tulkki- ja käännöspalvelut sekä työ- ja opintotoiminta.

Työ- ja opintotoiminta on lakisääteistä järjestää kaikissa muissa vastaanottokeskuksissa, paitsi kauttakulkukeskuksissa (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta 746/2011, 3:29 §). Turvapaikanhakija saa siis valita, osallistuuko vastaanottokeskuksen työtoimintaan vai opintotoimintaan, eli suomen kielen ja kulttuurin opiskeluun. Vastaanottokeskusten järjestämä opintotoiminta on vaihdellut paljon eri vastaanottokeskuksissa ja SKYOPE-hankkeen toteuttama opetustoiminnan suunnitelma on tarkoitus ottaa valtakunnallisesti käyttöön kaikissa Suomen vastaanottokeskuksissa. (Rontu & Ruunaniemi 2014, 4–5.)

Mallia varten on luotu kurssipohjainen opetussuunnitelma, jossa yksi kurssi kestää aina kuukauden ja lopuksi pitää päästä läpi kurssikokeesta, jotta pääsee seuraavalle kurssille. Jos kurssikoetta ei läpäise, joutuu aloittamaan saman kurssin alusta. Kyseessä ei ole kotouttava opintotoiminta, sillä ennen oleskeluluvan saamista turvapaikanhakijat eivät kuulu kotouttamisen piiriin. Vastaanottokeskusten opintotoiminta luo kuitenkin edellytyksiä kotoutumiseen ja valmistaa asiakkaita toimimaan suomalaisessa yhteiskunnassa. (Rontu & Ruunaniemi 2014, 7.)

Yhtenäinen opintotoiminnan toteutus valtakunnallisesti helpottaisi oleskeluluvan saaneiden asiakkaiden kuntaan muuttamisen prosessia niin asiakkaan kuin kunnan palvelujärjestäjien tahoilta. Kun asiakas on käynyt tietyn tasoiset suomen kielen kurssit vastaanottokeskuksessa, hänen sijoittamisensa työ- ja elinkeinotoimiston kautta kotoutuskursseille helpottuu. Lisäksi asiakas oppii jo vastaanottokeskuksessa aikataulujen noudattamista sekä suomalaista opiskelu- ja oppimiskulttuuria.

4.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys

Tutkimustehtävänä tässä tutkimuksessa on yksilöhaastatteluin saada selville, mitä asioita turvapaikanhakijoina Suomeen saapuneet maahanmuuttajat ovat kokeneet elämässään kotoutumisen kannalta merkityksellisinä siirtyessään oleskeluluvan saamisen jälkeen vastaanottokeskuksesta kuntaan ja mikä merkitys suomen kielen opiskelulla ja oppimisella on ollut maahanmuuttajien kotoutumiseen ja yhteiskuntaan kiinnittymiseen.

Mitä asioita maahanmuuttajat ovat kokeneet elämässään kotoutumisen kannalta merkityksellisiksi siirtyessään oleskeluluvan saatuaan vastaanottokeskuksesta kuntaan?

Mikä merkitys suomen kielen opiskelulla ja oppimisella on ollut maahanmuuttajien mukaan Suomeen kotoutumisessa ja yhteiskuntaan kiinnittymisessä?

4.3 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön aihe osui sopivaan ja ajankohtaiseen tarpeeseen kartoittaa oleskeluluvan saaneiden maahanmuuttajien kuntaan kotoutumisen onnistumista ja haasteita. Maahanmuuttotyö on yleensäkin hyvin ajankohtainen alue kehittää Suomessa nykyään, kun maahanmuuttajien määrä ja samalla heidän tarpeensa kotoutuakseen Suomeen kasvavat jatkuvasti.

Kuntaanmuuton ja kotoutumisen sujuvuuden lisääminen on ensiarvoisen tärkeää niin yhteiskunnallisen sosiaalisen pääoman kuin tuottavuuden ja pärjäämisen kannalta. Mitä sujuvampi maahanmuuttajan polku osaksi kuntaa ja yhteiskuntaa on, sitä sujuvammin toimii koko yhteiskunta itsessään, jota osa maahanmuuttajat ovat. Suomen kielen opetuksen laatu ja toimiva yhteiskuntaopetus sekä koulutus- ja työvalmennus ovat avainasemassa maahanmuuttajien nopeassa ja onnistuneessa kotoutumisessa.

Opinnäytetyön päätavoitteena oli ensisijaisesti tuoda esiin ihmisen, yksilön ääni ja tarina osana isompaa kokonaisuutta. Maahanmuuttotyö koostuu kokonaisuudessaan ihmisten tarinoista ja koettelemuksista, sekä tarpeesta asettua kaiken kokemansa jälkeen aloilleen ja löytää oma paikkansa uudesta ja vieraasta yhteiskunnasta.

Tavoitteena oli yksilöhaastatteluista saadun aineiston perusteella kartoittaa, mitkä asiat ovat merkityksellisiä maahanmuuttajien kuntiin kotoutumisessa ja sopeutumisessa ja kuinka iso rooli nimenomaan suomen kielen oppimisella on koko kotoutumisprosessissa ja yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Tavoitteena oli tavoittaa niin ongelmakohtia ja kompastukiviä, kuin onnistumisen hetkiä kuntaan kotoutumisen viidakossa.

4.4 Aineistonhankintamenetelmänä teemahaastattelu

Teemahaastattelu valittiin tutkimusaineistonhankintamenetelmäksi jo ensimmäistä kertaa keskusteltaessa työelämäyhteyden kanssa. Haastattelu on hyvin yleisesti käytetty tiedonkeruumuoto ja nykyään erityisesti strukturoimattomien ja vapaamuotoisten haastattelujen käyttö on yleistynyt. Haastattelu on aineistonkeruumenetelmänä hyvin joustava ja siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Ei-kielelliset vihjeet, kuten ilmeet ja eleet, auttavat ymmärtämään vastauksia ja joskus jopa merkityksiä vastauksissa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34.) Huomasin itsekini haastatteluja litteroidessani, että jopa äänensävyt ja erilaiset äännähdykset antoivat paljon tietoa haastateltavasta ja hänen kertomastaan. Toisin kuin

paperille pyydetystä kyselystä tai kirjoitelmasta, puheesta pystyy päätelemään haastateltavan tunnelmaa ja tunteita.

Haastateltavat valittiin niillä perusteilla, että heidän tuli olla Suomeen turvapaikanhakijoina saapuneita, Lammin vastaanottokeskuksen entisiä asiakkaita ja oleskeluluvan saatuaan kuntiin muuttaneita. Sain listan Lammin vastaanottokeskuksen ehdottamista kuntaanmuuttajista ja olin yhteydessä maahanmuuttopalveluihin. Tein tutkimuslupahakemuksen myös maahanmuuttopalveluille, sillä haastatteluun ehdotetut henkilöt olivat nyt heidän asiakkanaan, vaikkakin työ oli Lammin vastaanottokeskuksen tilaama ja sen tarkoitus ei ollut tutkia maahanmuuttopalveluiden toimintaa.

Lähetin kirjeen haastateltaville (Liite 1) maahanmuuttopalveluiden avustuksella ja sitä kautta sain listan haastatteluun suostuneista ja heidän yhteystietonsa. Kaikki Lammin vastaanottokeskuksen ehdottamat haastateltavat suostuivat haastatteluun, mutta yksi ei lopulta saapunut paikalle ajankohdasta, jonka olimme sopineet, enkä tavoittanut häntä enää uutta tapaamista järjestääkseni.

Toteutin haastattelut heinäkuun aikana vuonna 2014. Valitsin yksilöhaastattelun ryhmähaastattelun sijaan, sillä yksilöhaastattelussa haastateltavat saattavat kertoa asioistaan vapaammin ja luontevammin. Tutkittu on kuitenkin myös, että joissain tilanteissa haastateltavat saattavat olla luontevampia ja vapautuneempia useampien henkilöiden ollessa paikalla. Tutkimuksen ja haastattelun tekijän tulee pohtia, mikä menettely toimii parhaiten hänen tarkoituspäätöksensä varten ja takaisi parhaan haastattelutuloksen. Valinnassa oleellista on erityisesti keitä haastatellaan ja mikä on tutkimuksen ja haastattelun aihe ja tarkoitus. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 205.)

Valitsin ehdottomasti yksilöhaastattelun omaan tutkimukseeni, sillä entisten turvapaikanhakijoiden tarinat ja ajatukset ovat hyvin henkilökohtaisia ja arkaluontoisia. Myös yhteisen äidinkielen puuttuminen minun ja haastateltavien välillä oli ratkaiseva tekijä sulkemaan ryhmähaastattelun pois selkeän haastattelun mahdollistamiseksi. Haastattelin yksilöteemahaastattelulla kuusi maahanmuuttajaa ja nauhoitin kaikki haastattelut. Nauhoittaminen oli tärkeää paitsi yhteisen äidinkielen puuttumisen vuoksi, myös siksi, että äänitusten avulla pystyisin myöhemmin palaamaan haastatteluiden tunnelmaan. Minun oli helpompi ymmärtää myös haastateltavien puheen antamia merkityksiä kuuntelemalla heidän puhettaan vielä litteroinnin jälkeenkin analyysiä tehdessäni.

Haastattelun muodoksi valitsin teemahaastattelun, joka on strukturoidun haastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat suunniteltuja, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä. (Hirsjärvi ym. 2007, 203.) Valitsin teemahaastattelun, koska halusin välttää sen riskin, että haastattelu ei sujuisi, mikäli valmiit strukturoidut kysymykset olisivat haastateltavasta vaikeita ymmärtää ja sen vuoksi jokin tärkeä tieto jäisi kertomatta. Avointa haastattelua en halunnut, sillä minulla oli selkeitä aihealueita, joista halusin tietoa ja uskoin myös kieliasioiden kannalta olevan hyvä, että minulla on jokin

runko haastattelussa. Minulle oli haastattelutilanteessa myös helpompaa kääntää kysymyksiä englanniksi, kun minulla oli niitä jonkin verran jo valmiina suomeksi. En kuitenkaan käyttänyt kaikkia kysymyksiä kaikkien haastateltavien kanssa ja joissakin haastatteluissa lisäkysymykset syntyivät haastattelun kuluessa.

Toteutin haastattelut sekaisin englannin ja suomen kielellä, riippuen haastateltavien kielitaidosta. Englanti oli pääkieli kaikissa haastatteluissa, mutta suomea käytettiin myös joidenkin haastateltavien kanssa tarvittaessa. Tein haastattelurungon itselleni suomeksi (Liite 2). Teemoittain haastattelu ja apukysymykset tekivät tilanteesta avoimemman, enemmän keskustelutyypisen ja haastateltavien sekä haastattelijan kannalta rennomman kuin strukturoitu haastattelu olisi tehnyt. Suomen kielen kerhojen ohjaamiskokemukseni ansiosta kokemusta kielen selittämisestä kokovartalo- ja elekielen metodein on karttunut mukavasti. Uskon, että myös iloinen ja avoin luonteeni auttoi turvallisen ja luotettavan ilmapiirin luomisessa haastatteluissa.

Oli mielenkiintoista lähteä selvittämään asiakkaiden näkökulmista heidän omilla äänillään kerrottuja kokemuksia ja kuulla, mitkä asiat ovat vastaanottokeskuksesta lähtemisen jälkeen olleet heidän kokemuksestaan merkityksellisiä ja millä tavoin. Minusta tärkein tieto ja palaute saadaan aina suoraan palveluiden kohteelta, eli asiakkaalta. Sain ilokseni aikaan haastatteluissa luotettavan ja turvallisen ilmapiirin, jossa haastateltavien oli helppo kertoa kokemuksistaan ja sain tilanteista kattavaa ja aitoa tutkimusaineistoa.

4.5 Aineiston analyysi

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Laadullisessa analyysissä aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena. Tilastolliset todennäköisyydet ja yksilöiden väliset erot eivät ole laadullisessa analyysissä tilastollisesti merkittäviä tai olennaisia. Aineistoa tarkastellaan tutkimuskysymysten kannalta olennaisista lähtökohdista, vaikkakin käyttäen eri näkökulmia. Aineistosta, kuten litteroidusta tekstistä, pelkistetään analysoidessa raakahavaintoja, joita sitten yhdistellään vielä toisiinsa havainnoiksi, jotka ovat vastauksia tutkimuskysymyksiin. Havainnoilla täytyy olla jokin yhdistävä piirre, joka tekee niistä esimerkkejä tai näytteitä jostakin samasta ilmiöstä. Yhteisiä piirteitä etsittäessä ja havaintoja yhdisteltäessä ei ole tavoitteena määrittellä keski-vertoyksilöitä tai tyyppitapauksia, vaan laadullisessa analyysissä yksikin poikkeus kumoaa säännön. (Alasuutari 2007, 38–42.)

Haastattelut litteroin, eli kirjoitin tallennetut äänitteet tekstiksi. Haastattelujen kesto vaihteli noin 20–35 minuutin välillä. Litteroituja sivuja aineistooni tuli lopulta 37. Aineiston litteroinnin tarkkuuteen ei ole olemassa yksiselitteistä ohjetta, vaan tutkimusote ja analyysitapa vaikuttavat siihen. Haastattelujen litterointi eli tekstiksi muuttaminen on aikaa vievää ja työlästä, etenkin jos sen tekee sanasta sanaan. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 140.) Tein litteroinneista osan heti haastatteluiden jälkeen, osan vasta muutaman kuukauden kuluttua haastatteluista. Tämä johtui siitä, että tallennuslaitteena käyttämäni puhelin muokkasi kaksi haastattelua tiedostomuotoon, joita en saanut avattua itse.

Haastatteluaineistoni oli osin haastava litteroida yhteisen äidinkielen puutumisen vuoksi. Litterointivaihe tuntui välillä todella vaikealta yrittäessäni välillä jopa arvailla, mitä haastateltava sanoi. Osalla haastateltavista sekä englannin että suomen kielen taito ei ollut kuin välttävä, toiset taas puhuivat todella hyvin jompaakumpaa. Epäolennaisia kohtia tutkimuksen kannalta jätin litteroinnin ulkopuolelle.

Laadullista aineistoa on mahdollista analysoida myös tilastollisten tekniikoiden avulla, mutta yleisempiä laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmiä ovat muiden muassa teemoittelu ja tyypittely (Hirsjärvi ym. 2007, 219). Aineistoa teemoitellessa analyysivaiheessa tarkastellaan usealle haastateltavalle yhteisiä aineistosta esiin tulevia piirteitä. Nämä yhteiset piirteet voivat pohjautua teemahaastattelun teemoihin, mutta aineiston analyysin myötä myös uusia teemoja tulee tavallisesti esiin. Aineiston analyysistä esiin nostetut teemat ovat haastateltavien sanomisista tutkijan tekemiä tulkintoja, sillä vaikka ja kun haastateltavat eivät sano asioita samoin, tutkijakoodaa eri sanoin sanotut mutta samaa tarkoittavat tulkinnat samaan luokkaan. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173.)

Haastatteluaineiston yhteyksien tarkasteluun on useita tapoja, joista käytin itse tyypittelyä. Tyypittelyssä aineistosta ilmeneviä tapauksia analysoidaan ja pyritään määrittämään, miten ne saataisiin ryhmiteltyä yhteisten piirteiden perusteella (Hirsjärvi & Hurme 2001, 174).

Litteroinnin jälkeen kävin läpi kirjoittamaani aineistoa ja kuuntelin haastatteluäänitteitä palatakseni haastattelutilanteisiin ja tunnelmiin. Luokittelin aineistoa teemoittain ja etsin vastauksia tutkimuskysymyksiini muun muassa leikaten ja yhdistellen tekstistä huomaamiani saman teeman havaintoja. Tutkimuksen tulokset -pääluvussa olen käyttänyt suoria lainauksia haastatteluaineistosta, ottaen huomioon ettei haastateltavia voida näistä lainauksista tunnistaa.

4.6 Eettisyys ja luotettavuus

Haastatteluaineiston luotettavuus riippuu sen laadusta ja tutkimuksen laatu ja luotettavuus riippuu tietenkin haastatteluaineiston luotettavuudesta. Haastatteluaineiston laadukkuuteen tulee vaikuttaa jo aineistonkeruuvaiheessa, esimerkiksi tekemällä hyvä haastattelurunko sekä miettiä etukäteen haastattelu-teemojen syventämistä ja mahdollisia lisäkysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 184.)

Haastatteluiden laatua lisäävät myös asialliset haastateltaville etukäteen lähetetyt pyynnöt haastattelusta ja vielä ennen haastattelua allekirjoitetut haastattelu- ja aineistonkäyttöluvat. Aineistonkeruuvaiheessa tulee myös huolehtia teknisen välineistön kunnossapidosta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 184.)

Tämän tärkeyden pääsin itse todentamaan, kun nauhoituslaitteena käyttämäni puhelin tallensi haastattelut tiedostomuodossa, jota en saanut itse ilman teknistä tukea auki. Haastattelu- ja aineistonkäyttöluvat allekirjoitin jokaisen haastateltavan kanssa ennen haastattelun alkamista.

Haastattelun laatu on sitä parempi, mitä nopeammin haastatteluiden jälkeen ne litteroidaan. Tämä pätee etenkin silloin, jos haastattelija, litteroija ja tutkija ovat sama ihminen. Litteroinnin tulee olla yhtenäistä kaikkien haastatteluiden osalta, jotta aineistoa voidaan sanoa luotettavaksi. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 185.) Säilytin haastatteluiden äänitteet litteroidun tekstin rinnalla kunnes analyysini oli valmis. Tein tämän juuri sen vuoksi, että haastatteluiden ja analyysin välissä oli kulunut muutama kuukausi ja äänitteiden avulla haastatteluihin oli helppo palata analyysiä tehdessä. Tuhosin äänitteet vasta sen jälkeen, kun tutkimus oli valmis.

Tutkijan yksityiskohtainen selostus tutkimuksen vaiheista ja toteuttamisesta kohentaa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Aineiston keräämisen vaiheet ja siihen liittyvät seikat sekä olosuhteet tulee kertoa totuudenmukaisesti ja tarkasti. Haastatteluihin käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät, virhetulkinnat ja haastattelijan oma itsearviointi haastattelutilanteista ovat tärkeitä aineiston luottamuksellisuuden osoittajia. (Hirsjärvi ym. 2007, 227.) Jokaisessa tekemässäni haastattelussa tuli hetkiä, kun joko minun eli haastattelijan tai haastateltavan piti selventää sanomisiaan toiselle osapuolelle. Yhteisen äidinkielen puuttuminen teki tilanteista välillä vaativia, mutta ei mahdottomia.

Olen huomannut monesti työssäni, että maahanmuuttaja-asiakkailta on hyvin vaikea saada kehittäväää tai negatiivista palautetta. Usein kaikki on heidän mukaansa ihan hyvin ja mitään ei tarvitse muuttaa. Omasta kokemuksesta tiedän, että maahanmuuttajalle on iso kynnyks sanoa suoraan, jos jokin asia ei mene hänestä oikein tai jos jossain asiassa olisi kehittämisen varaa. Joskus kyse voi olla kulttuurieroista, esimerkiksi opettajan auktoriteetti ajatellaan sellaisena, että hänen toimintaansa ei voi kyseenalaistaa. Toivoin antavani haastatteluissa haastateltaville sellaisen tunteen, että he voivat puhua vapaasti ja luottamuksellisesti myös heidän mielestään hankalista tai huonoista asioista.

Haastateltavat olivat minulle ennestään tuntemattomia, joka varmasti antoi heille uskallusta ja tunteen puhua avoimemmin kuin jos olisin ollut tuttu. En myöskään edustanut mitään työelämän tai palvelujärjestelmän tahoja, vaan kyseessä oli nimettömänä ja luottamuksellisena annettu haastattelu opinnäytetyötäni varten. Uskon, että sain aineistoa myös kehittämiskohteista ja haastateltavien kokemista hankaluuksista ja huonoista asioista juuri siksi, että edustin alan opiskelijaa, en työntekijää.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, mitä asioita maahanmuuttajat ovat kokeneet elämässään kotoutumisen kannalta merkityksellisiksi siirtyessään oleskeluluvan saatuaan vastaanottokeskuksesta kuntaan, sain aineistoa valtavasti, sillä maahanmuuttajilla oli selkeästi halu puhua kokemuksistaan Suomessa. Tähän tutkimuskysymykseen aineistosta nousivat esiin sellaiset asiat, kuin maahanmuuttajien elämäntilanteet heidän kotimaassaan ja heidän tietonsa ja ajatuksensa Suomesta ennen tänne tuloaan, kotimaahan jääneet läheiset ja pelko heidän puolestaan, maahanmuuttajien kokema rasistinen kohtelu Suomessa, hyvän elämän mahdollisuudet ja uusi alku Suomessa, työn saamisen välttämättömyys ja hankaluus ja tulevaisuuden toiveet ammatin ja työn saamisesta sekä hyvästä elämästä Suomessa.

Toinen tutkimuskysymykseni, mikä merkitys suomen kielen opiskelulla ja oppimisella on ollut maahanmuuttajien mukaan Suomeen kotoutumisessa ja yhteiskuntaan kiinnittymisessä, oli teemahaastattelurungossani selkeästi omana osionaan. Maahanmuuttajat kertoivat suomen kielen opiskelusta ja oppimisesta paljon useassakin kohdassa ja suomen kieli tuli puheeksi haastatteluiden edetessä monesti erikseen kysymättäkin.

Jaoin tutkimukseni tulokset neljään osioon, jotka olivat pääpiirteittäin samat kuin jo teemahaastattelujen rungon pohjana olleet osiot. Ensimmäiseksi osioksi muotoutui tilanne haastateltavien kotimaassa ja päätyminen Suomeen turvapaikanhakijaksi, toiseksi osioksi elämä Suomessa, kolmanneksi osioksi suomen kielen oppiminen ja opetus ja neljänneksi osioksi tulevaisuuden toiveet. Nimesin osiot suorilla lainauksilla haastatteluaineistosta.

5.1 I see the life that people got and... Kaunis maa

Ensimmäinen kysymykseni haastatteluja tehdessäni oli aina, että millainen tilanne sinulla oli kotimaassasi, kun pakenit sieltä. Kysymys ei varsinaisesti liittynyt tutkimuskysymyksiini, mutta oli mielestäni hyvä alku haastattelulle ja antoi minulle aineistoa lisäkysymyksiin sekä mahdollisuuden kirjoittaa haastateltavan tilannetta hänen menneisyytensäkin valossa. Esimerkiksi millainen tilanne hänellä on elämässään ollut ja onko hän pystynyt opiskelemaan tai harjoittamaan ammattia. Kysyin myös, oliko haastateltavalla ollut tietoa Suomesta ennen tänne päätymistään ja miten hän oli päätenyt Suomeen.

Not especially I come to Finland but I know Finland, I know it's a good country. Beautiful country but I know maybe I want to go to a country in Eurooppa. But just, but when I come, I come to Finland I see it has got life here and I stay.

Kaikki haastateltavat olivat kuulleet Suomesta ennen päätymistään Suomeen. Turvapaikan hakeminen juuri Suomesta oli ollut selkeä suunnitelma joillakin haastateltavista. Osa ei ollut ajatellut päätyvänsä juuri Suomeen turvapaikanhakijoiksi. Kaikki kertoivat ottaneensa selvää maasta ennen tänne tuloaan. Haastateltavat mainitsivat lukeneensa Suomesta internetistä,

katsoneensa videoita Youtubesta ja kyselleensä Suomessa asuvilta ystävil-
tään Suomesta. Suurta tietämystä Suomesta ei kenelläkään ollut ennen tu-
loaan, mutta osa haastateltavista mainitsi katsoneensa internetistä kuvia
Suomesta.

Jokainen haastateltava oli ollut pakolaisena vähintään yhdessä maassa en-
nen Suomea. Haastateltavista osa ajatteli, että ei halua jäädä Suomeen,
koska kokee elämän liian vaikeaksi. Jotkut haastateltavat yleisesti kehuivat
Suomea kauniiksi ja turvalliseksi maaksi, jossa on hyvä elämä ja he halusi-
vat rakentaa uuden elämänsä Suomeen pysyvästi.

Yes of course we know it is a very safe country and it will
give us security we will be safe here that is why we come here.
If you know conditions in our home country, you listen news,
so you can think what is been done to people in there.

Jotkut haastateltavat innostuivat kertomaan tarinaansa hyvin yksityiskohtai-
sesti ja pitkästi, joka ei alun perin ollut tarkoitukseni tutkimukseni kannalta.
Osa todisteli oikeuttaan olla turvassa Suomessa. Näiltä haastateltavilta,
jotka menneisyyttään selostivat pitkään ja tarkasti, tuli myöhemmin haas-
tattelun edetessä ilmi useita rasistisia kokemuksia Suomesta.

As someone living in a country which is called a home coun-
try so when he left there everywhere where he go he feels
some difficulties. If the difficulties are not big but he looks at
them and feels stranger.

Kysyessäni haastateltavilta mahdollisista hankaluuksista ja vaikeuksista
heidän tultuaan Suomeen, esiin nousi itsensä vieraaksi tunteminen uudessa
maassa ja kulttuurissa. Aineistosta ilmenee, että kun kotimaan tutut tavat
ja tutun elämän jättää taakseen, kaikkialla muualle jonne menee kohtaa jo-
tain vaikeuksia. Vaikka vaikeudet eivät ole suuria, niitä katsoessaan muu-
hun tottuneen silmin voi tuntea itsensä vieraaksi.

Haastatteluissa tuli kuitenkin esiin, että aika uudessa paikassa auttaa asioi-
hin tottumiseen ja uusien tapojen oppimiseen. Niin vastaanottokeskus- kuin
kotouttamispalveluita kehuttiin monessa haastattelussa. Useampi haastatel-
tava oli saanut eri vaiheissa Suomessa ollessaan apua hankaluuksiinsa ja
kiitti eri työntekijöitä ja paikkoja tai palveluita niiden antamasta avusta ja
tuesta.

Life is very easy here. It takes time but it doesn't matter. We
are very happy of the rules here.

They have long lives here. Here people don't have any prob-
lems. Their children's lives are safe. Not so many issues.

Suomen turvallisuutta, lakeja ja sääntöjä korostettiin melkein kaikissa haas-
tatteluissa hyviksi ja suomalainen yhteiskunta todettiin suurelta osin toimi-

vaksi. Elämän sanottiin olevan myös helppoa, vaikka aikaa meneekin siihen, että tuntee paikan kodikseen. Osa haastateltavista näki Suomen turvallisen ja ongelmattomana maana, jossa ihmisten elämä on pitkä. Lasten elämää Suomessa sanottiin turvalliseksi.

5.2 We are confused

Koska toinen tutkimuskysymykseni oli saada selville, millaiset asiat maahanmuuttajien kokemuksen mukaan ovat olleet merkityksellisiä kotoutumisen kannalta kuntaan muutettaessa, aineistoa elämästä ja kokemuksista Suomessa tuli paljon, niin ennen kuin jälkeen oleskeluluvan saamisen.

Oleskeluluvan saamisen ja vastaanottokeskuksesta kuntaan muuttamisen jälkeen kaikki haastateltavat olivat nyt maahanmuuttopalveluiden asiakkaita erilaisissa tilanteissa. Osa oli työharjoittelussa, osa kotona ja jotkut olivat aloittamassa kotoutumiskoulutusta. Vain työharjoittelussa olleet olivat päätyneet melkein heti kuntaanmuuttonsa jälkeen kotoutumistoimintaan, muut haastateltavat olivat joutuneet odottamaan kotoutumistoimenpiteiden alkamista.

All my time is free. I am often go to my friends. And walking and go to market or stay in the centre, tori. After that I go to my home. Reading little. After that sleep. It is very boring. On tylsää.

Jotkut haastateltavat kokivat kotouttamistoimenpiteiden alkamisen odottamisen vaikeaksi ja tylsäksi. Heidän päivänsä sisälsivät ystävien tapaamista, kävelyä, kaupungilla oleilua ja kaupassa käyntiä. Kotona luettiin ja nukuttiin. Aineistosta ilmeni turhautumista odottamiseen, kaiken ajan sanottiin olevan vapaa- aikaa. Jotkut haastateltavat painottivat turhautumistaan siihen, että kaikkea piti odottaa niin kauan. Työntekijöiden tapaamisajat menivät aina parin viikon päähän, suomen kielen kursseille pääsyä piti odottaa ja tietoa mahdollisesta työharjoittelusta piti odottaa.

I don't have any friends, suomalainen, I can't go to anything, I don't know everything here in Suomi. Like I am uusi.

Yes but in my life now I don't have ystävä because I don't have no work. Maybe in future I will have.

Suomalaiset koettiin monessa haastattelussa mukaviksi mutta vaikeasti tutustuttaviksi ihmisiksi. Joillakin haastateltavilla oli suomalaisia tuttavuuksia, usein ystäväpiirit koostuivat kuitenkin joko saman maan kansalaisista kuin he itse ovat, tai muista maahanmuuttajista. Moni haastateltava kuitenkin mainitsi, että he ovat uusia Suomessa ja ymmärtävät, että heillä ei vielä siksi ole suomalaisia ystäviä. Aineistosta ilmeni haastateltavien ajatus, että ehkä tulevaisuudessa voi saada suomalaisia ystäviä, kun pääsee töihin.

When we came here we left our country programmes and we came here so we feel that these people are not so social they

don't. Sometimes we feel they don't like us, they don't like refugees.

Osassa haastatteluista puheeksi tuli rasismi Suomessa. Aineistossa haastateltavat vertasivat kotimaansa ihmisiä suomalaisiin, kuinka suomalaiset eivät ole sosiaalisia, toisin kuin heistä monen kotimaassa. Aineistosta löytyy maininta, että suomalaiset eivät pidä pakolaisista. Jotkut haastateltavat olivat kokeneet rasistista huutelua ja kommentteja suomalaisilta kaduilla ja myös ravistelua oli tapahtunut kadulla julkisesti.

Racism is seen in media. Radio, tv, internet. They show our countries and our people bad all the time. They don't show nothing else but war always just war.

Aineistosta ilmenee, että Suomessa rasismi näkyy mediassa. Maahanmuuttajien mukaan sitä tapahtuu radiossa, tv:ssä ja internetissä. Aineistosta löytyy maininta, että media näyttää huonoa kuvaa pakolaisten kotimaista ja niiden kansalaisista. Ainoa asia, jota media näyttää maahanmuuttajien kotimaista, on sota.

Yhdeksi kotoutumista haittaavaksi merkittäväksi tekijäksi nousi kotimaahan vainotuksi tai pakolaisleireihin jääneet läheiset, heidän turvallisuutensa ja kuulumisensa. Syitä kotimaasta pakenemiselle oli haastateltavilla monia, esimerkiksi uskonnon takia vainoamista tai ammatin vuoksi vainoamista.

The same gunmen wanted to kill me are now after them they want to kill my children, my son. And my family changing a place they need to move another place because they are very afraid. They call me and ask me to help them and get them away because they are very afraid.

Haastatteluista ilmeni pelkoa, huolta ja avuttomuutta perheiden ja läheisten voinnista. Joidenkin läheiset olivat hengen vaarassa ja jatkuvassa pakotilassa, vaihtaen oleskelupaikkaa. Yhteyttä läheisiin pidettiin Suomesta puhelimitse tai internetin avulla. Avuttomuus nousi vaikeana tuntemuksena esiin, sillä vaikka perheenyhdistämishakemuksia oli osa haastateltavista laittanut jo eteenpäin, niitä joutuu odottamaan pitkään epätietoisena.

5.3 I want to learn the language. I need it.

Toinen tutkimuskysymykseni koski suomen kielen oppimista ja sen oppimisen merkitystä Suomen yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Teemahaastatteluissani kysyin haastateltavilta heidän suhteestaan suomen kieleen, mitä mieltä he siitä ovat ja millaisena he sen kokevat. Kysyin muun muassa millaista suomen kielen opiskelua heillä on Suomessa ollessaan ollut, miten he ovat sitä oppineet ja millaisia eri opetusmenetelmiä he ovat kokeneet hyviksi tai huonoiksi. Kysyin myös, kuinka paljon he ovat opiskelleet suomea ja missä. Tärkeänä kysymyksenä oli myös, että millainen merkitys suomen kielen oppimisella on ollut tai olisi heidän kotoutumiseensa.

It was not in teacher the fault, it was me. I want to study Swedish not Finnish. Finnish so difficult. Swedish is easy. I speak Arabic, Spanish, English and Heprea. But no Finnish.

Haastatteluaineistosta löytyy myös maininta siitä, ettei mielenkiintoa suomen kielen opiskeluun ole. Syy ei ole opettajan, vaan syy on haastateltavan itsensä. Haastateltava koki suomen kielen liian vaikeaksi ja siksi hänellä ei ollut motivaatiota sen opiskeluun. Haastateltava sanoi haluavansa ennemmin opiskella ruotsin kielen, koska se on helppo. Hän kertoi puhuvansa jo arabiaa, espanjaa, englantia ja hepreea. Muutoin haastateltavilla kuitenkin myös motivaatio suomen kielen opiskeluun ja halu oppia oli suuri.

Nothing I just go to koulu, the course. Suomen kieli joo

Kun kysyin, millaista elämä oli Lammilla vastaanottokeskuksessa oleskelulupapäätöstä odottaessa, vastaus oli usein että ei mitään, ei ihmeellistä. Kysyessäni tarkemmin, mitä asioita teit vastaanottokeskuksessa asuessasi, jokainen vastasi käyneensä koulussa opiskelemassa kieltä. Eräs haastateltava vastasi, että ei tehnyt mitään, kävi vain koulussa kurssilla opiskelemassa suomen kieltä.

I opiskele, opiskelen in my home, kotona. From internet websites. Yes I have very many websites and in Youtube I learn language, Finnish.

But after classes when I came from there home I read again. If I would have just listen there I would have forgot. Of course then it is difficult.

Suomen kielen opiskelua kotona painotettiin monessa haastattelussa tärkeäksi. Haastateltavat kertoivat käyttävänsä kotona opiskelun apuna kirjoja, internetin sivustoja, Youtubea, elokuvia ja televisiota. Myös vastaanottokeskuksen suomen kielen kursseilla opitun kotona kertaamista pidettiin olennaisen tärkeänä. Haastatteluaineiston mukaan jos haastateltava olisi vain kuunnellut tunnilla eikä kerrannut tunnin jälkeen kotona, olisi opittu unohtunut. Haastateltavat painottivat, että kielen oppiminen on tietenkin vaikeaa, jos sen eteen ei tee töitä omalla ajallaan. Useampi haastateltava kuitenkin kertoi, että puhumisen harjoittelu kurssin ulkopuolella on hankalaa, kun ei ole suomalaisia ystäviä tai tuttavvia, joiden kanssa keskustella edes vähän.

Kukaan haastateltavista ei ollut vielä ollut kuntaan muutettuaan kotoutuskoulutuksessa suomen kielen kursseilla, mutta he olivat melkein kaikki osallistuneet vastaanottokeskuksen opetukseen. Haastateltavat kehuivat Lammin vastaanottokeskuksen opetusta hyväksi, vaikkakin useampi haastateltava sanoi sitä olleen liian vähän.

This opettaja teach like this she give me a picture and language, I mean picture and word. This is very good yes.

Lammin vastaanottokeskuksen opetuksesta ja opetusmetodeista kysyessäni kehuttiin erityisesti kuvien käyttöä opetuksessa. Opettaja näytti kuvia ja niihin liittyviä sanoja ja tämä oli haastateltavien mielestä todella hyvä sanojen oppimistapa. Sanottiin kuitenkin myös, että ei pidetä opetuksessa käytettävistä kuvista tai toiminnallisuudesta. Niitä ei pidetty kielen oppimisen kannalta olennaisina.

For me it is reading. Ja kuulla. I have, I see in like movies kuulen suomalainen people in Youtube. Yes. Because I want always kuulla how to speak the word. Cause I see maybe some words vaikea to say.

Yes I need the reading, and listening and speak, everything. Language, any new language this need all these items. There must be listening and speaking and read a book. It is very necessary.

Kysyin myös haastateltavilta, millaisista opetusmetodeista he yleensä pitävät ja mitkä asiat kielen opiskelussa ja opetuksessa ovat heidän mielestään tärkeimpiä. Jokainen haastateltava painotti, että monipuolisuus on vieraan kielen opetuksessa tärkeää. Lukeminen ja kuunteleminen mainittiin tärkeinä. Useampi haastateltava kertoi kuuntelevansa kieltä ja harjoittelevansa ääntämistä katsomalla suomalaisia elokuvia ja videoita televisiosta tai Youtubesta. Ääntämisen vaikeudesta puhuttiin ja jotkut sanat ovat vaikeita sanoa. Aineistossa todettiin myös, että lukemista, kuuntelemista ja puhumista tarvitaan kaikkia. Tärkeänä ja välttämättömänä pidettiin kielen kuuntelua ja kirjojen lukemista. Kirjoittamista ei maininnut kukaan haastateltavista kysyessäni opiskelumenetelmistä.

I want speak with the people. Working and live my life here. Must be learning the language.

Suomen kielen oppimisen tärkeys ja välttämättömyys elämän rakentamiseen ja elämiseen Suomessa tuli esiin kaikissa haastattelussa. Kielen oppimista pidettiin edellytyksenä työn saannille tai opiskelulle. Moni haastateltava ajatteli myös, että suomen kielen opittuaan heidän on helpompi ystäväystyä suomalaisten kanssa.

5.4 After the language I'm thinking working.

Tulevaisuus oli viimeisenä kohtana teemahaastattelussani. Suurin osa haastateltavista sanoi haluavansa jäädä Suomeen asumaan. Toiveet ja ajatukset olivat haastateltavilla peruselementeiltään hyvin samankaltaiset. Jokainen halusi töihin tai opiskelemaan ja jokaisella oli myös melko selkeä ajatus siitä, millaista työtä he haluaisivat Suomessa tehdä.

I want to study ammatti in like computer. Maybe if I study I want and I also want to study tulkki, translator.

Osa haastateltavista halusi jatkaa suunnilleen samassa ammatissa, kuin joka heillä oli ollut kotimaassaan. He halusivat Suomessa opiskella ammattikoulussa saman ammatin uudestaan, jotta voivat harjoittaa sitä Suomessa. Eräs haastateltavista halusi jatkaa tietotekniikan parissa opiskelemalla sitä Suomessa ja ehkä myös haluaisi toimia tulkkina. Haastateltavien joukossa oli omassa kotimaassaan korkeakoulutettuja, mutta he eivät halunneet jatkaa samassa ammatissa enää Suomessa, vaan joko opiskella kokonaan uuden ammatin tai mennä suoraan mihin tahansa työhön.

I love hard work. I don't like this situation. To stay without working. And like all my life since I was age sixteen years I work.

Aineistosta ilmeni joidenkin maahanmuuttajien kova halu mihin tahansa työhön ja niin pian kuin mahdollista. Haastateltava kertoi rakastavansa kovaa työtä ja ettei pidä tämänhetkisestä tilanteestaan, jossa hän joutuu vain odottamaan kotona kielikurssille pääsemistä ja olemaan ilman töitä. Hän kertoi olleensa töissä 16-vuotiaasta asti ilman taukoja kotimaassaan. Jotkut haastateltavista kertoivat turhautumisestaan, kun töihin pääseminen Suomessa on vaikeaa.

Haastateltavista osa kertoi, että heille oli esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimistossa tai maahanmuuttopalveluissa sanottu, että kieli täytyy oppia ensin, sitten vasta voi mennä töihin tai opiskelemaan. Haastateltavien joukossa oli muualla Euroopassa asuneita ja työskennelleitä, joiden kokemus oli, että Suomessa on todella vaikea päästä maahanmuuttajana töihin verrattuna muuhun Eurooppaan.

I want to live here in some time and I want to, I mean haluan naimisissa, marry. And have a family yes. And I want work. Good work

I am now just busy with my family. I am very worried about them.

Yleisin tulevaisuuden toive haastatteluissa oli töihin pääseminen ja töiden tekeminen, mutta esiin tuotiin myös perheen perustamishaaveita. Naimisiin menosta ja perheen saamisesta puhuttiin tulevaisuuden toiveena. Hyvä työpaikka oli myös monen toiveissa. Kysyessäni tulevaisuudesta, jo olemassa olevat perheet kuuluivat toiveisiin tulevasta, perheenyhdistämispäätöstä odotettiin ja toivottiin. Huoli kotimaassa odottavasta perheestä oli suuri.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastateltavat olivat hyvin erilaisia ja eritaustaisia ihmisiä, joita yhdisti se, että kaikki olivat Lammin vastaanottokeskuksen entisiä turvapaikanhakija-asiakkaita ja nykyisin oleskeluluvalla Suomessa asuvia. Jokainen haastateltava oli oman tilanteensa, kokemustensa ja tuntemustensa asiantuntija. Sain haastateltavilta tärkeää tietoa vastaanottokeskuksesta kuntaan siirtymisen sujuvuuteen ja kotoutumisprosessin alkamiseen liittyvistä asioista, jotka ovat merkityksellisiä kehitettäessä kuntaan kotouttamista Suomessa, erityisesti turvapaikan hakijoina saapuneiden näkökulmasta.

Kysyessäni aina jokaisen haastattelun alussa, millainen tilanne haastateltavan kotimaassa oli ollut hänen sieltä lähdettyään, tarkoitukseni oli lähinnä kartoittaa vähän haastateltavien ihmisen taustoja. Melkein kaikki haastateltavat halusivat kuitenkin kertoa hyvin yksityiskohtaisesti tarinansa ja pakenemisensa syyn. Eräs haastateltava puhui puoli tuntia haastattelun alusta tarinaansa kotimaasta pakenemisestaan Suomeen saapumiseen asti, monen mutkan kautta.

Tutkimukseni kannalta ajattelin ensin, että haastateltavien taustoilla ei ole sen kannalta suurta merkitystä, paitsi tietenkin niiltä kohdin, miten erilaiset traumaattiset kokemukset tai esimerkiksi kotimaassa perheenyhdistämistä odottava perhe, voivat nykyään vaikuttaa kotoutumiseen. Schubert (2013, 63) kirjoittaa, että kaikkia maahanmuuttajia yhdistää muuttamisen aiheuttama stressi, oli maahanmuuton syy sitten mikä tahansa. Uuteen maahan muuttaminen tarkoittaa aina hyvästien jättämistä tutulle ja turvalliselle, perheelle, ystäville, kotimaalle ja tutulle ympäristölle sekä toimintatavoille. On siis ymmärrettävää, että halu puhua kotimaasta, elämästä siellä ja asioista, jotka tuntee ja tietää, on maahanmuuttajalle tärkeää.

Kuten aineistosta sitten selvisi, maahanmuuttaja voi elää vaikeassa tilanteessa ja olla stressaantunut, jos hänen perheensä on joutunut jäämään epävarmoihin oloihin kotimaahan hänen itse paettuaan ulkomaille. Tällä on tietenkin vaikutusta hänen kaikkien tekemiseensä nyt Suomessa, jatkuva pelko perheen turvallisuudesta voi varjostaa jokapäiväistä elämää ja häiritä myös kotoutumista Suomeen.

Schubert (2013, 68) toteaa, että pakolaiset ovat haastavimmista olosuhteista tuleva maahanmuuttajien ryhmä ja yksi syy siihen on juuri se, että usein juuri pakolaiset ovat joutuneet eroon lähimmäisistään. Ero perheestä vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin vakavalla tavalla ja tieto läheisistä, jotka jatkavat elämää kotimaassa, voi aiheuttaa uudessa maassa asuvalle syyllisyyttä, ahdistusta ja pelkoa. Kaikki tämä vaikuttaa tietenkin uuden elämän rakentamiseen ja kotoutumiseen uuteen kulttuuriin ja maahan, joka on vaikeaa ja stressaava jo itsessään.

Toinen mahdollinen syy, joka haastatteluissa tuli esiin haastateltavien kovasta halusta kertoa kokemuksiaan ja tarinaansa, ilmeni erityisesti eräästä haastattelusta. Haastateltavan puheesta tuli esiin hetken kuluttua se, että hän

pyrki kovasti todistelemaan ja lähes puolustamaan oikeuttaan olla Suomessa kaiken kokemansa jälkeen. Hän kertoi tulleensa Suomeen, koska koki maan turvallisena. Hän kehotti katsomaan uutisia, joissa näkee miten ihmisiä hänen kotimaassaan kohdellaan. Pian haastattelun edetessä selvisi, että tämä henkilö oli pari kertaa joutunut Suomessa tilanteeseen, jossa suomalainen oli penännyt häneltä syytä, miksi hän on täällä. Tilanteet olivat olleet avoimen rasistisia ja vihamielisiä. Tälle haastateltavalle oli selkeästi tullut tunne, että nytkin tässä haastattelussa hänen kuuluu selitellä ja todistella Suomessa olemistaan.

Söderling (2013, 20–29) on tutkinut suomalaisten asenneilmastoa suhteessa maahanmuuttoon. Hän teki kyselytutkimuksen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoille ja ryhmittelyanalyysin avulla sai tutkimustulokseksi viisi toisistaan poikkeavaa asenneryhmää maahanmuuttajia kohtaan. Toista ääripäätä edustivat totaaliposiitiiviset, eli erittäin myönteisesti maahanmuuttoon suhtautuvat opiskelijat. Keskellä olivat valikoiden hyväksyvät, jotka suhtautuivat positiivisesti pakolaisiin ja työperäiseen maahanmuuttoon, sekä empaattiset kielteiset, eli negatiivisesti maahanmuuttoon yleensä suhtautuvat, jotka kuitenkin kannattivat kotoutumistoimia pakolaisille.

Jyrkempää kantaa Söderlingin (2013, 20–29) tutkimustulosten mukaan edustivat valikoiden kotouttavat, jotka eivät nähneet maahanmuutolla positiivisia vaikutuksia mutta suvaitisivat kotoutumistoimenpiteet paluumuuttajille, adoptoiduille sekä työssä oleville. Viimeisenä ryhmänä erottuivat totaalikielteiset, jotka suhtautuivat maahanmuuttoon negatiivisesti kokonaisuudessaan. Totaalikielteisten määrä tutkimukseen osallistuneista oli pieni, mutta mielipiteissään jyrkin.

Suomi on pieni maa, jossa sosiaalinen media kukoistaa tällä hetkellä, eikä vähemmistön tarvitse olla suuri ollakseen äänekkäin. ”Miksi olet tullut Suomeen?”, on minusta kovin negatiivisen sävytteinen kysymys ja siinä on sellainen kaiku, että selitystä kaivataan. Monet tarinat siitä, miksi Suomeen on nyt sitten tultu, saivat kenet tahansa kyselijän ja penääjän varmasti järkytymään ja häpeämään omaa tietämättömyyttään. Söderlingin (2013, 27) tutkimuksen tuloksissa todetaan, että totaalikielteisten ryhmä oli miespainotteinen ja heidän kansainväliset yhteytensä sekä ulkomaiset asumiskokemuksensa olivat vähäisempiä kuin tutkimuksen muissa ryhmissä.

Suomalaisten ihmisten kanssa oli maahanmuuttajien mukaan vaikea ystäväysty. Vain työharjoittelussa olleella haastateltavalla oli suomalaisia kavereita ja he olivat löytyneet työpaikalta. Muutoin kaikilla haastateltavilla ystävät olivat samaa kansalaisuutta kuin he itse tai muita maahanmuuttajia. Jokainen haastateltava kertoi viettävänsä aikaa kaupungilla, osa päivittäin ja silti suomalaisia tuttavuuksia ei ole yhtäkään. Moni sanoi uskovansa syyksi kielen, että suomalaiseen ei voi tutustua ennen kuin puhuu suomea.

Moni haastateltava mainitsi joko suoraan tai rivien välistä ymmärrettävästi toivovansa suomalaisia ystäviä. Aineiston mukaan maahanmuuttajat ajattelivat, että ehkä sitten kun pääsee töihin, tutustuu suomalaisiin. Kuten Pollari ja Koppinen (2011, 9) toteavat, muutos on usein ihmiselle vaikeaa ja omasta

identiteetistä sekä oman kulttuurin perinteistä halutaan pitää kiinni. Tämä koskee niin maahanmuuttajia kuin suomalaisia kulttuurien kohdatessa.

Vieraan pelko ja ihmetteleminen on inhimillistä, mutta siitä täytyy päästä yli. Toisesta kulttuurista tulevan kanssa täytyy ryhtyä rohkeasti vuorovai-
kutukseen ja alkaa rakentaa yhteistä toimintakulttuuria. Maailma pienenee
jatkuvasti ja muutos on pysäyttämätöntä, ihmiset liikkuvat. Jokainen joutuu
jossain vaiheessa osallistumaan yhteisen kulttuurin rakentamiseen toisen
kanssa, halusi tai ei. (Pollari & Koppinen 2013, 9.) Suomalaisen ihmisten
stereotypisointi juroiksi, puhumattomiksi ja etäisiksi pitää tietyllä tavalla
paikkaansa, ja tämä karu Pohjolan maa ei varmasti ole kaikista helpoin
paikka ystäväystyä nopeasti paikallisiin.

Pollari ja Koppinen (2013, 9–10) osoittavat huolensa myös siitä, että viha-
puheiden yleistymisen Suomessa tarjoaa aggressiivista kohtaamisesta kiel-
täytyvää asennetta hyväksyttävänä vaihtoehtona yhteiskunnallisesti. Maa-
hanmuuttajat koetaan vieraina, joihin ei haluta tutustua. Toisilla taas ei ole
aikaa spontaaneihin kohtaamisiin, tai sitten ei ole kärsivällisyyttä tai voimia
kohdata toisista kulttuureista tulleita. Itselle vieras koetaan raskaana. Monet
maahanmuuttajat, jotka tulevat kulttuureista, joissa yhteisöllisyys ja ihmis-
ten kontakti toisiinsa on elämäntapa ja välttämättömyys, eivät ymmärrä suo-
malaisen ihmisten mykkyyttä toisiaan kohtaan. Yhteisöllisestä kulttuurista
individualistiseen yksilökulttuuriin on pitkä matka.

Odotetusti suomen kieli nousi haastatteluissa olennaiseen asemaan. Mel-
kein kaikissa haastatteluissa en edes ehtinyt teemahaastattelurungossani sii-
hen asti, että olisi suomen kielestä kysynyt tarkoitukseni mukaisesti, ennen
kuin haastateltava jotain siitä mainitsi. Suomen kielen oppiminen on avain
onnistuneeseen kotoutumiseen, paitsi asiantuntijoiden, poliitikkojen, yleis-
ten linjausten ja työnantajien mielestä, myös selvästi maahanmuuttajat itse
ovat huomanneet sen heti kotoutumisensa alkuvaiheessa.

Suomessa ei pääse helposti minnekään ilman suomen kielen taitoa. Jokai-
nen haastateltava mainitsi suomen kielen oppimisen tärkeyden useammassa
kohdassa, positiivisessa tai negatiivisessa mielessä. Yksi haastateltava ker-
toi luovuttaneensa suomen kielen kanssa ja halustaan opiskella sen sijaan
ruotsia. Häinkin oli kuitenkin pian aloittamassa suomen kielen kotoutumis-
kurssilla. Heimosen (2010, 68) mukaan Suomen maahanmuuttopolitiikka
painottaa nopeaa työllistymistä ja siihenhän maahanmuuttajien kotoutta-
mistoimenpiteet tietenkin tähtäävät. Laissa määritetyn kolmen vuoden ko-
toutumisajan maahanmuuttaja saa opiskella suomen kieltä, mutta niin lyhy-
essä ajassa harva oppii ja omaksuu sekä uuden kulttuurin että kielen tar-
peeksi hyvin pärjätäkseen heti työelämässä.

Haastateltavat painottivat kotona opiskelun tärkeyttä koulun ja kurssille
osallistumisen lisäksi kielen oppimisen kannalta. Heimosenkin (2010, 68–
70) toteaa saman, että maahanmuuttajat usein itse haluaisivat opiskella
kieltä enemmän ja haluavat myös paljon tietämystä heille uudesta työelä-
mästä sekä yhteiskunnasta. Työvoimapolitiittinen maksuton koulutus päättyy

kuitenkin sellaiselle kielitasolle, jolla usein pärjää arjessa, mutta ei opiskellessa tai työelämässä. Eräs haastateltava, joka oli oleskellut toisessa Euroopan maassa ennen Suomeen tuloaan, kertoi kokevansa Suomessa työn saamisen todella vaikeaksi kovien kielitasovaatimusten vuoksi. Heimonen kirjoittaa, että Suomessa ei ole tarkkoja yleisohjeita eri työpaikoille kielitaidon suhteen, jonka vuoksi voi olla työnantajalle vaikeaa määritellä työn vaatima kielitaso.

Työnantajien on nähty arvostavan varsin vähän kotoutumiskoulutusta ja kielikoulutusta sen puitteissa. Koulutuksen on todettu olevan liian etäällä työelämästä, erityisesti luku- ja kirjoitustaidottomien tapauksissa. Suomessa pyritään kehittämään kotoutumiskoulutuksen ja kielikoulutuksen yhteyttä työelämään ja Euroopan unionissa on myös herätty tähän kehittämistarpeeseen suunnittelemalla kotoutumiskoulutuksen yleistä viitekehystä, jonka tärkein tavoite on vahvistaa kotoutumiskoulutuksen arvostusta työmarkkinoilla. (Latomaa, Pöyhönen, Suni & Tarnanen 2013, 174–175.)

Myös oman työni ja tietämykseni kautta olen kuullut, että ajankohtaista maahanmuuttotyössä tällä hetkellä on, että saataisiin yhdistettyä työharjoittelua ja kielenopetusta samaan kokonaisuuteen. Tällöin maahanmuuttajan tie työelämään karttuisi nopeammin ja tehokkaammin niin kielen kuin työkokemuksen ja ammattitermien sekä sanaston sisäistäminen kautta käytännössä. Heimonen (2010, 69) kirjoittaa, että maahanmuuttajalle työpaikalla kielen oppiminen on sosiaalista ja vaatii yhteistyötä koko työyhteisöltä. Erityisesti puhumisen kehittäminen työpaikalla on maahanmuuttajalle tärkeää.

Lammin vastaanottokeskuksen suomen kielen opetuksesta oli kaikilla haastateltavilla positiivisia kokemuksia. Vastaanottokeskuksen suomen kielen opetusta toteutetaan lakisääteisenä opintotoimintana työtoiminnan lisäksi, johon turvapaikanhakijat ovat velvoitettuja osallistumaan, samoin kuin vastaanottokeskukset ovat velvoitettuja niitä järjestämään. Suomen Punaisen Ristin ylläpitämän Lammin vastaanottokeskuksen SKYOPE-hankkeen tuotoksena syntyneitä vastaanottokeskusten opintotoiminnan suunnitelmaa on pilotoitu Lammin ja Mänttä-Vilppulan vastaanottokeskuksissa onnistuneesti.

Hanketyöntekijät Rontu ja Ruunaniemi (2014, 6) kirjoittavat opintotoiminnan suunnitelman julkaisussa, että opintotoiminnalla on tärkeä rooli turvapaikanhakijoiden hyvinvoinnin tukemisessa ja erityisesti rutiinit tuovat pysyvyyden tunnetta epävarmaan tilanteeseen. Opintotoiminnan suunnitelma on luotu kurssipohjaiseksi ja selkeäksi ja sen tavoitteet ovat tukea turvapaikanhakijoiden arjessa selviytymistä sekä edistää heidän omatoinisuuttaan Suomessa.

Jokainen haastateltava kehui Lammin vastaanottokeskuksessaan saamaansa opetusta. Kiitosta saivat erityisesti opettaja ja hänen opetuksessaan erityisesti kuvien käyttö osana opetusta. Haastateltavien vastauksista tuli esiin, että koulu oli tärkeässä osassa elämää vastaanottokeskusaikana. Kun kysyin, millaista elämä Lammilla oli oleskelulupapäätöstä odottaessa ja mitä he tekivät päivisin, vastaus oli kaikilla vain, että olin koulussa, kurssilla,

opiskelin suomen kieltä. Selvästi opintotoiminta oli päivien täyttöä ja tärkein rutiini vastaanottokeskusaikana.

Kysellessäni hyvistä ja toimivista tavoista opiskella suomen kieltä, puhumisen koki moni kaikkein tärkeimmäksi ja kuuntelemisen mainitsi muutama haastateltava olevan hänelle hyvä oppimisen keino. Lukeminen, elokuvien sekä videoiden katsominen mainittiin tärkeinä ja hyvinä kielen oppimisen välineinä. Internetin saavutettavuus kaikille, missä vain ja miten vain mahdollistaa ja monipuolistaa kielenopetusta ja opiskelua niin kotona kuin kursseilla.

Opetusmetodeista ja niiden tehokkuudesta sekä tärkeydestä kysyttäessä kukaan haastateltavista ei maininnut kirjoittamista tärkeänä tapana oppia kieltä. Omassa työssäni kuulen jatkuvasti maahanmuuttajilta turhautumista eniten suomen kielen kirjoittamisen vaikeudesta. Kaksoiskonsonantit sekä -vokaalit tuntuvat olevan yksi vaativimmista asioista suomen kielen oikeinkirjoituksessa ja eräs kymmeniä vuosia maahanmuuttajia opettanut tuttavani sanoikin, että ne ovat usein viimeinen asia, jonka maahanmuuttaja oppii kirjoittamaan oikein. Yksi mahdollinen syy sille, ettei kirjoittamisen tärkeyttä kukaan haastatteluissa maininnut voisi siis olla se, että suomen kieltä on varmasti helpompi oppia puhumaan oikein kuin kirjoittamaan.

Pöydällä on jatkuvasti kysymys maahanmuuttajien aiemmin keräämän ja hankkiman koulutuksen ja tietotaidon hyödyntämisestä heidän elämässään Suomessa. Haastattelemini maahanmuuttajien joukossa oli omassa kotimaassaan korkeasti koulutettuja, jotka halusivat Suomessa joko tehdä aivan muita töitä tai opiskella uuden ammatin. Maahanmuuttajien kotimaissaan hankkineista koulutuksista ja työkokemuksesta ja niiden hyödyntämisestä tai vastaavuudesta Suomessa on monia tutkimuksia. Oman kokemukseni mukaan ne ovat suurin osa todella masentavaa luettavaa tai kuultavaa. Eräs tuntemani työntekijä totesi asiasta, että Suomesta löytyy maailman korkeasti koulutetuimpia varastomiehiä ja siivoojia.

Shcubert (2013, 69) kommentoi aihetta kirjoittamalla, että valitettavan usein maahanmuuttajan koulutus, osaaminen, ammatti-identiteetti ja tausta katoavat ja muuttuvat Suomessa merkityksettömiksi. Monesti kotimaassaan korkeasti koulutetut eivät pysty hyödyntämään osaamistaan ja kokemustaan uudessa kotimaassaan. Ammatti-identiteetin menettäminen voi aiheuttaa maahanmuuttajalle hyvinvoinnin vähenemistä, kun joutuu aloittamaan uudestaan nollasta. Shcubert kirjoittaa erityisesti tämän koskevan pakolaisia, mutta sama tilanne koskettaa varmasti ketä tahansa maahanmuuttajaa, tuli hän sitten Suomeen mistä tahansa syystä.

Vielä tällä hetkellä etenkin EU:n ulkopuolella hankittu koulutus nollaantuu Suomen rajan ylityksen jälkeen ja korkeastikin kotimaassaan koulutetut voivat joutua aloittamaan uudessa kotimaassaan opintonsa suomen peruskoulusta. Kukaan haastateltavista ei maininnut harmitustaan tästä asiasta, vaan melkein kaikki tuntuivat olevan valmiita maahanmuuttajan pitkään opintopolkuun Suomessa. Osa haastateltavista harmitteli yleensä töiden

löytämisen vaikeutta, edes sellaisten töiden joissa ei kielitaitovaatimus olisi niin korkea.

Juha Suoranta (2010, 90–91) kommentoi Suomen maahanmuuttopolitiikkaa linnoitukseksi, jonne on mahdotonta tulla ilman tiettyjä edellytyksiä, kuten sujuvaa suomen kieltä tai ammattia, jonka tekijöistä Suomessa on pulaa. Jos Suomeen silti ilman näitä edellytyksiä tulee, joutuu Suorannan sanoin ”veden varaan ilman pelasturengasta”. Suoranta kirjoittaa, että tavallaan tällainen työperäisen maahanmuuton puolesta puhumisen kulttuuri, joka meillä Suomessa on, on ymmärrettävää, sillä ammattitaitoinen maahanmuuttaja on kysytyllä alalla paras vaihtoehto, sillä hänen kouluttamisensa ei maksa mitään. Mutta millaisessa vastuussa olemme globaalisti kouluttamattomista tai lisäkoulutusta tarvitsevista maahan saapuvista?

7 POHDINTA

Haastateltavat olivat kaikki asuneet kunnassa vasta melko vähän aikaa, joten tutkimuksen aineiston kannalta olisi voinut olla vieläkin hedelmällisempää, jos mukana olisi ollut pidempään kunnassa oleskeluluvalla asuneita. Haastateltavat olivat kaikki kuntaan kotoutumisensa aivan alussa, suurin osa vasta odottamassa kotouttamistoimenpiteiden alkamista. Tutkimukseni antaa nyt tietoa erityisesti kuntaan kotoutumisen alkuvaiheesta.

Kahta lukuunottamatta kaikki haastateltavat odottivat pääsyä kotoutumiskoulutukseen, joka oli osalla pian alkamassa. Jos haastateltavissa olisi ollut jo pidemmän aikaa kunnassa asunut, joka olisi ollut pidemmällä kotoutumisprosessissaan, olisi haastatteluaineisto ollut kauaskantoisempaa ja vertailevaa. Nyt tutkimusaineistoni rajoittuu oleskeluluvan saamisen, kuntaan muuttamisen ja kotoutumisprosessin alkuvaiheeseen ja maahanmuuttajien kokemuksiin kotoutumisprosessinsa alusta. Tämä ei tietenkään tee aineistosta huonoa, epäpätevää tai vähemmän tärkeää, mutta vaihtelevuutta aineistossa olisi lisännyt se, jos mukana olisi ollut vertailukohteena jo pidemmällä kotoutumisprosessissa olleita maahanmuuttajia.

Sain mielestäni todella hyvää ja tärkeää tutkimusaineistoa työelämälle ja tästä samasta aiheesta, eli maahanmuuttajien kuntaan kotouttamisen sujuvuudesta, tulee tehdä vielä paljon tutkimusta Suomessa. Tärkeää on kuunnella ja haastatella asiantuntijoita, kotouttamista toteuttavia tahoja ja työntekijöitä mutta erityisen tärkeää on saada tietoa maahanmuuttajilta itseltään. Ideoita Suomeen kotoutumisesta ja sen kehittämisestä sekä sujuvoittamisesta on maamme ulkomaalaistaustaisilla varmasti enemmän kuin tarpeeksi. Maahanmuuttajat ovat itse parhaita asiantuntijoita kertomaan, mitkä asiat ovat olleet tärkeitä, eteenpäin vieviä, merkityksellisiä ja auttavia asioita, toimintoja ja palveluita, jotka ovat antaneet heille hyvät edellytykset yhteiskuntaan kiinnittymiseen ja osallistumiseen mahdollisimman varhain ja sujuvasti.

Lisätutkimusta tarvitaan ainakin pidempään Suomessa asuneiden maahanmuuttajien kokemuksista ja korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien työelämään pääsemisestä. Myös luku- ja kirjoitustaidottomien sijoittumisesta

yhteiskuntaan tarvitaan lisää tietoa. Maahanmuuttotyö tarvitsee myös uusia välineitä kotouttamiseen ja sen tehostamiseen. Tästä aiheesta eivät tutkimustarpeet aivan nopeasti maassamme lopu, samoin kuin eivät maahan muuttavatkaan.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2007. Laadullinen tutkimus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heimonen, J. 2010. Kielitaidon merkitys. Teoksessa Bartis, I. (toim.) Maahanmuuttajataustaisen ohjaus koulutuksessa ja työelämässä. Helsinki: Yliopistopaino, 68–72.

Himanen, M. & Könönen, J. 2010. Maahanmuuttopoliittinen sanasto. Helsinki: Hansaprint Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Otavan Kirjapaino Oy.

Kaartinen, M. 2004. Neekerikammo – Kirjoituksia vieraan pelosta. Turun yliopisto, kulttuurihistoria. 2014 Turun yliopisto.

Laki kotoutumisen edistämisestä nro 1386/2010. 30.12.2010. Viitattu 14.11.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Laki%20kotoutumisen>

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta nro 746/2011. 17.6.2011. Viitattu 14.11.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Laki%20kansainv%C3%A4list%20suojelua%20hakevan>

Latomaa, S., Pöyhönen, S., Suni, M. & Tarnanen, M. 2013. Kielikysymykset muuttoliikkeessa. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 163–183.

Maahanmuuttovirasto. 2014a. Turvapaikka Suomesta. Kiintiöpakolaiset. Viitattu 14.11.2014.

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset

Maahanmuuttovirasto. 2014b. Turvapaikka Suomesta. Kiintiöpakolaiset. Mistä kiintiöpakolaiset tulevat? Viitattu 14.11.2014.

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset/mista_kiintiopakolaiset_tulevat

Maahanmuuttovirasto. 2014c. Turvapaikka Suomesta. Kiintiöpakolaiset. Miten kiintiöpakolaiset valitaan? Viitattu 14.11.2014.
http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset/miten_kiintiopakolaiset_valitaan

Makkonen, T. & Koskenniemi, E. 2013. Muuttoliikkeen ja maahanmuuttajien aseman oikeudellinen sääntely. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 55–80.

Martikainen, T., Saari, M. & Korkiasaari, J. 2013. Kansainväliset muuttoliikkeet ja Suomi. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 23–54.

Pollari, J. & Koppinen, M. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Rontu, K. & Ruunaniemi, K. 2014. Vastaanottokeskusten opintotoiminnan suunnitelma. SKYOPE- hanke. Punainen Risti. Hämeen piiri.

Räty, Minttu. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Schubert, C. 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.) Olemme muuttaneet- Ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto ry, 63–77.

Suomen Punainen Risti. 2014. Hämeen piiri. Toiminta. Vastaanottokeskukset. Lammin vastaanottokeskus. Viitattu 14.11.2014.
<http://rednet.punainenristi.fi/node/7246>

Suomen Punainen Risti. 2013. Hämeen piiri. Lammin vastaanottokeskus. Toimintakertomus 2013.

Suoranta, J. 2010. Piilottajan päiväkirja. Helsinki: Otavan Kirjapaino Oy.

Söderling, I. 2013. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.) Olemme muuttaneet- Ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto ry, 15–31.

Willhelmsson, N. 2010. Maahanmuuttajan polutus. Teoksessa Bartis, I. (toim.) Maahanmuuttajataustaisen ohjaus koulutuksessa ja työelämässä. Helsinki: Yliopistopaino, 59–61.

KIRJE HAASTATELTAVILLE

Hei!

Olen kolmannen (3) vuoden sosionomiopiskelija Hämeen ammattikorkeakoulusta (HAMK). Teen opinnäytetyötä, jossa tutkin turvapaikanhakijoina Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien oppimisen polkuja kotimaassa ja Suomessa sekä suomen kielen oppimisen merkitystä kotoutumiseen.

Teen tutkimukseni haastatteleamalla maahanmuuttajia, jotka ovat muuttaneet Hämeenlinnaan Lammin vastaanottokeskuksesta oleskeluluvan saamisen jälkeen.

Etsin tutkimukseeni 4-5 hämeenlinnalaisista maahanmuuttajaa haastateltaviksi. Haastattelu kestää noin puoli tuntia ja tehdään äänittämällä. Haastattelut tehdään luottamuksellisesti ja nimettömästi. Haastatteluaineistoa käytetään vain opinnäytetyössäni, jonka valmistuttua haastatteluaineisto tuhotaan.

Toivon, että osallistut haastatteluun ja olet suoraan yhteydessä minuun puhelimitse tai sähköpostilla, niin sovimme tapaamisajan.

Hello!

I am a third year student in Häme University of Applied Sciences (HAMK). I am now making my Bachelor Thesis, which is about researching what is the meaning of learning Finnish language in immigrating to Finnish society. I also want to find out what kind of learning paths in their home country and in Finland have those people had who arrived to Finland as asylum seekers.

I am doing my research by interviewing immigrants who have moved to Hämeenlinna from Lammi Refugee Center after getting residence permit to Finland.

I am looking for four or five immigrants who now live in Hämeenlinna for the interview. The interview takes about 30 minutes and will be recorded. The interviews will be done confidentially and namelessly. The material of the interviews will be used only in my Bachelor Thesis and will be destroyed after the thesis is done.

I hope you will participate to the interview. You can contact me by email or phone and then we can agree about the time and the place of the interview.

“We are confused” – Turvapaikanhalijoina Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kokemuksia kuntaan kotoutumisesta ja suomen kielen oppimisen merkityksestä

Kiitos, Thankyou!

Hämeenlinnassa 23.6.2014

Emma Nurmi-Matongo

Puh. 0503302120

emma.nurmimatongo@student.hamk.fi

Teemahaastattelun runko

Emma Nurmi-Matongo

1. Henkilön tausta ja lähtökohdat, ennen Suomeen saapumista
 - Millainen tilanne sinun kotimaassasi oli ennen kuin tulit Suomeen?
 - Kävitkö koulua kotimaassasi? (Peruskoulua? Ammattiopintoja? Korkeakouluopintoja?)
 - Oliko sinulla ammatti kotimaassasi? Mikä ammatti? Olitko jossain töissä? Mitä töitä teit ja kuinka kauan?
2. Turvapaikkaprosessin alku
 - Halusitko päätyä Suomeen kun lähdit kotimaastasi? Miten päädyit Suomeen? Tiesitkö jotain Suomesta ennen kuin saavuit tänne?
 - Miltä sinusta tuntui, kun saavuit Suomeen? Mikä tuntui vaikealta? Mikä tuntui hyvältä?
3. Vastaanottokeskuksessa
 - Millaista arki vastaanottokeskuksessa sinulle oli? Mitä teit päivisin?
 - Osallistuitko suomen kielen opetukseen vastaanottokeskuksessa tai sen ulkopuolella? Kuinka usein opiskelit suomen kieltä?
 - Miltä suomen kielen opiskelu tuntui? Opiskelitko myös itsenäisesti omalla ajallasi? Kuinka paljon opiskelit itsenäisesti?
 - Pääsitkö käyttämään suomen kieltä arjessasi? Puhuitko suomalaisten kanssa? Millaisissa tilanteissa puhuit suomea?
 - Miten hyvin opit puhumaan suomea vastaanottokeskuksessa olosi aikana? Mitä muuta opit, Suomesta tai mistä vain?
 - Mitä ajattelit Suomesta kun olit vastaanottokeskuksen asiakkaana?
 - Millaisia ajatuksia sinulla oli tulevaisuudestasi Suomessa sen jälkeen, kun saisit oleskeluluvan? Halusitko opiskella? Mitä? Mitä töitä halusit tehdä Suomessa?

- Saitko vastaanottokeskuksessa jotain merkittävää apua Suomeen sopeutumiseen ja oppimiseesi? Mitä se oli? Jokin kokemus tai tapahtuma? Joku henkilö?

4. Vastaanottokeskuksen jälkeen

- Mitä ajattelit, kun sait oleskeluluvan?
- Mitä tapahtui oleskeluluvan saamisen jälkeen?

Kun et enää ollut vastaanottokeskuksen asiakas, minkä verran osait suomen kieltä? Tiesitkö mistä haet apua ja neuvoja uudessa tilanteessasi? Mistä sait ohjausta ja apua?

Minne päädyit oleskeluluvan saamisen jälkeen? Kotoutumiskoulutukseen? Työhön? Opiskelemaan? TE-toimiston toimintoihin? Työkokeiluun/harjoitteluun?

Mitä tärkeitä oppimiskokemuksia sinulla on ollut (edellisissä)? Miten, minkä verran ja missä opiskelit suomen kieltä? Kurssilla? Avoimissa suomen kielen kerhoissa? Itse kotona?

Miten opit parhaiten suomen kieltä? Mitkä asiat auttavat sinua ymmärtämään? Millaisia menetelmiä sinusta suomen kielen opetuksessa on hyvä käyttää, jotta oppiminen helpottuu?

Auttavatko sinua opiskelussa toiminnalliset menetelmät? Opitko piirtämällä, maalaamalla, kirjoittamalla, kuuntelemalla, ryhmä- tai paritöissä, liikkumalla, leikkimällä?

Mikä oli merkittävä tapahtuma tai kokemus, joka auttoi sinua eteenpäin oleskeluluvan saamisen jälkeen?

5. Nyt

- Mitä teet tällä hetkellä? Opiskelua, työtä, harjoittelua, kotoutumiskoulutusta? Oletko mielestäsi saanut selkeitä ja auttavia neuvoja näihin hakeutumisessa ja niissä ollessasi? Mistä sait neuvoja?
- Mikä on ollut vaikeaa oleskeluluvan saamisen jälkeen arjessasi? Mikä on ollut onnistunutta?
- Mitä ajattelet Suomen yhteiskunnasta ja palvelujärjestelmästä? Onko jokin asia mielestäsi todella hyvä ja jokin huono?
- Mitä teet vapaa-ajallasi? Onko sinulla harrastuksia? Mitkä asiat ovat autta-
neet sinua löytämään harrastuksia?

“We are confused” – Turvapaikanhalijoina Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kokemuksia kuntaan kotoutumisesta ja suomen kielen oppimisen merkityksestä

- Oletko tutustunut suomalaisiin ihmisiin? Missä ja miten? Kuinka usein olet suomalaisten kanssa? Puhutteko suomea?
- Mitä ajattelet nyt suomen kielestä? Missä tilanteissa käytät suomen kieltä?
- Mikä on ollut tärkein asia, jonka olet oppinut Suomeen saapumisesi jälkeen? Asia, fakta, taito, tieto?
- Mitä toivot tulevaisuudelta? Opiskelua, perhettä, työtä?
- Millaista apua tarvitset saavuttaaksesi tulevaisuuden unelmasi? Onko sinulle selvää, mitä sinun tulee tehdä saavuttaaksesi haaveesi?